Kalemler

10
11 SAYI :

TEŞRİNİ SANİ
İLK KANUNU: 1933

Sütunlarımız inkılâbın ve Halkevlerinin çizdiği derin ve geniş mefhumun içine giren bütün yazılara açıktır.

Her ayın ilk haftasından sonra gelen yazılar bir nüsha sonraya kalır.

Içindeki yazılar

Memleket yoksullarını nasıl korumalıyız		*Esat Âdil*
Sanayileşme		*Kurt oğlu kâmil*
İktısat haftası ve köylü		*Ziya İhsan*
Savaştan Savaşa		*T. Ziya*
Vazolar	(Şiir)	*Refik Fikret*
Örgülü saçlı türkmen kızları		*Esat Âdil*
İlânı aşk	(Şiir)	*Mustafa Seyit*
Memleket tetkikleri :		
Eski Manyas harabeleri		*Nuri Dündar*
Koşma	(Şiir)	*Esat Âdil*
Sahilde gice	(Şiir)	*Saffet Tekin*
On yılın önünde	(Şiir)	*Naim Hazım*
Karagünler :		
Köşk cephesi		*İbrahim Şevki*
Sevgi ahlâkı		*Ziya Ihsan*
Anneme	(Şiir)	*Feridun*
Süngercilik		*F. Kurt oğlu*
CenabŞahabettin beyefendiye		*Mustafa Seyit*
Deli	(Şiir)	*Mustafa Seyit*
Balıkesirde cümhuriyet bayramı nasıl geçti		**

Balıkesir—Vilâyet Matbaası

ADRES
Balıkesir — KAYNAK
Müracat yeri : HALKEVİ

İmtiyaz sahibi
Tevfik Fikret

KAYNAK

Balıkesir Halkevi tarafından çıkarılır
Aylık Kültür Mecmuası.

ABUNASI
YILLIĞI : 150 Kuruştur
6 AYLIĞI : 80 »

Neşriyat Müdürü
Esat Âdil

Memleket Yoksullarını Nasıl Korumalıyız

Hayatta maddî ve manevi hazların en hakikî ve en duyğulusu hiç şüphe yok vicdanda duyulan huzurdur. Hayatın bütün çirkinlikleri ve ihtirasları karşısında girişmiş olduğumuz bu yaşayış savaşı her birimizin vicdanında tatmin görmemiş ve görmiyecek olan daimî bir arzu yaratır. Maddî her türlü kudretimizin haricinde kalan bu arzuyu tatmin edebilmek bir sır halinde kalmış olan saadeti keşvetmek olur.

Bençe bu ebedî vicdan arzusunu tatmin ve bu saadeti keşvetmenin birtek yolu vardır: Gücümüzün yettiği kadar insanlığımızın icaplarını yerine getirmek. Beşeriyetin kendini bildiği günden beri her şeyin fevkinda gödüğn " Fazilet,, de yine insanın insanlığın yaklaşabilmesinden ibarettir.

Bunun için hayatta bir çok fırsatlarla karşılaşırız. Belki bu fırsatlardan istifade de ederiz. Fakat duyduğumuz vicdan hazzı bizi manevî saadete kadar ulaştıramaz.

Bunun sebebi var. Fazilet yolunda yolculuk etmek için her şeyden evvel en yüksek bir vazife duygusuna sahip bulunmalıyız. Bizi insanlığımıza yaklaştıran hareketleri nebir itiyat ne de bir gösteriş olduğu için değil yalnız bir vazife olduğu için yaptığımıza herkesten evvel kendimizi inandıracak derecede samimiyete ermiş bulunmalıyız.

İnsanlığımızın korunması ve ona yaklaşılması demek bizi ihate etmiş olan hemcinslerimizin insanlığını ve insanca yaşamalarını temin ile mümkündür, Çünkü insanlık bir kültür, bir vahdet ifadé eder.

Muhitimizdeki insanların insanlığını maddî ve manevi ârızalardan, iztiraplardan, adiliklerden ve zaruretlerden kurtarmak suretile fazilet kapısından vicdan ve saadet sarayına adım atmış oluruz. Hemcinslerimiz arasında yoksulların, açların, gelen geçene el açmışların bulunması bir vahdet ifade eden insanlığı küçülten ve ona ıztırap çektirten bir hadisedir, Bu arada kendi insanlığımızdan ayni nisbette kaypediyoruz, demektir. Bu yolda kendimizi bütün samimiyetimizle, her türlü alayişten ve gösterişten uzaklaştırarak vazifelendirmeliyiz. Bunun için vereceğim şu misal bu yolda söylenmesi lâzım gelen sözlerin en beligidir:

İçtimaî mevkii çok yüksek bir zat korumakta olduğu fakat adet itibarile kudretinin haricine taşmış olan fakirleri için haftanın muayyen gününde tanıdıklarının hamiyetine müracaat edermiş, Bü arada zengin bir lordun müteaddit defalar kapusanu çalmış. Hasis lort her defasında du zati koğdurmış; nihayet bir defasında lordun odasına girerek talebini tekrar edebilmiş, Lort yine redetmiş. Hayırsever zat ısarını artırınca lort hiddetle bir tokat atarak muavenet yerine hakarette

Sanayileşme

Biz başka milletler hesabına çalışan bir amele olamayız,Olmıyacagız. Yeni Türkiye cümhuriyeti hükümeetinin faaliyetlerinden bir daneside sanayileşme yolunda yaptığı hamledir. Türkiye Cümhuriyetinin kuruluşu senesine kadar her sahada olduğu gibi sanayide de geri ve çok geri bulunuyorduk.

Devamlı ve şuurlu bir çalışma bu on sene zarfında Türk milletine sanayi sahasında pek çok şeyler kazandırdı.

Bu gün bütün milletler sanayide ileri hareketler yapmaktadırlar.19 ncu asırda Avrupaca meydana konan sanayi bugün onun mümeyyiz vasıflarından biri olmaktan uzaklaşmaktadır. Bu güne kadar Avrupa sanayiinin amelecileği vazifesini gören memleketler bugün kendilerinin efendileri, kendilerinin patronları olmak azmindedirler.

1914 Cihan harbine kadar bir çok memleketler istihsal ettikleri ham mevaddı Avrupaya satıyorlar ve Avrupadan bu sattıklarını tekrar mamul eşya olarak alıyorlardı. Bu suretle Avrupaya külliyetli temettu temin etmiş oluyorlardı .

Cihan harbinin hudutları kapamış olması ham maddecilik yapan bir çok memleketlere Avrupadan mamul olorak aldıkları eşyaları bizzat imâl etmeleri mecburiyetini yükletti .

Harbin sonunda Avrupa eski mahreçlerine mal sevketmek istediği zaman bu defa karşısında, meydana gelmiş millî sanayiini korumak için o memleket tarafından konulmuş yüksek gümrük setlerini buldu. Biz bu halleri Avrupanın bir çok memleketlerinde ve bilhassa Avrupa haricindeki memleketlerde görmekteyiz. Bu meyanda Amerika, Asya, Avusturalya Afrika memleketlerini zikredebiliriz.

Amerika birleşik devletleri sanayide pek genç bir memleket sayılabilirse de harpten evvelki imalâtile 1925 senesindeki imalâtı arasında lehine olarak külliyetli tezayüt göstermektedir. Bu gün sanayi sahasında Avrupa aleyhine husule gelen muvazenesizliği meydana getiren Amerikanın sanayide gösterdiği azîm inkişaftır. Brezilya pamuk sanyiinin dünya pamuk sanayiinde mühim bir mevki işgal ettiği görülmektedir. Çin ve Japonyanın bu hususta harpten evvelki vaziyetleri arasında lehlerine olarak çok büyük farklar kaydolunmaktadır.

Hindistanın son zamanlarda fazla miktarda maden kömürü ithâl etmesi onunda sanayileşmeğe yüz tuttuğuna ve bu yolda ilerilemekte olduğuna delil teşkil etmektedir. Beş kıt'adan biri olan Avusturalya da bugün ham maddelerini kendisi mamûl bir hale koymak için hummalı bir

---

bulunmuş. servet ve içtimaî mevkii kadar ahlak itibarilede çok yüksek olan bu zat derhal vazife ile şahsiyetini ayırt ederek şöyle cevap vermiş:

— Efendi ; bu tokat bana ait, bunun hesabını ayrıca şahsen görürüm;

Fakat fakirlerimi unutmayin!

İşte insanı insanlığana yaklaştıran vazife telakkisi. Bizde kendi yoksullarımızı bu samimî duyğu ile korumalıyız.

Müstecaplı oğlu
Esat Âdil

İktisat haftası ve köylü

Öyle düşünüyoruzki İktisat haftasına ait vecize levhalarından biri de "İktisat haftası aynı zamanda köylünün haftasıdır„ sözlerini taşımalidi..

Bu vecizelerin en kuvvetlilerinden birini kaydeden levhada ; on para sarfederken bu paranın nereye gideceğini düşün ? sözleri bulunuyor. Anlaşıldığına göre bir çok kimse bunu : " on paranı bile sarfetmemeğe gayret et „ gibi anlamıştır . Bunda çok mühim bir sui tefehhüm vardır.

Evvela şunu açıkça bilmek lâzımdırki İktisat haftası her şeyden evvel millî iktisadın istiklâline matufdur.Bu sebeple doğrudan doğruya yerli malı sarf ve istihlâki haftasıdır.Birçok levhalarda da bu sarahatla gösterilmiştir. Esat Âdil bey arkadaşımızın Cuma günkü ihtifal nutkunda söylediği gibi esas gaye imkân nisbetinde münhasıran yerli mali kullanmak ve sarfetmek suretile milletimizin istihsal kudretlerinin azamî verim hattine çıkarılması ve bundan hasıl olacak zenginliklerin netice itibarile hariçle dengi degine tırampa edilmesidir. Böylelikle memlekete giren büyük kıymetlere mukabil zaif kiymetlerin çıkmasına mani olunacaktır.

Demek ki en mühim esaslardan biri istihsalin çoğalmasıdır. Bugün Türkiye herşeyden evel bir ziraat memleketidir. Beynelmilel malî ve ticarî müvazenelerimiz en çok ziraat mahsulâtımız sayesinde gerçekleştirebilinmektedir.Bu itibarla bir yandan ecnebi mali kullanmamak suretile millî sanayiimizin inkişafına yardım ederken diğer taraftan belki daha büyük bir ehemmiyetle mevcut ziraî kudretimizin yükseltilmesine çalışacağız.

Ziraat demek köylü demektir. Mahsulün eyiliği ve bolluğu nasıl köylünün refahını mucip olursa köylünün refahı ziraatin ilerilemesine zemin olur. Yani ziraatin ilerilemesi en mühim bir bakımdan köylünün refahındadır.

Son buhran senelerinde ziraat bankaları vasıtasile şükran değer müdahalelerle köylümüzün kurtarılmasına

---

faaliyet göstermektedir. Çin, Japonya Hindistan ve Avusturalyada sanayileşme yolunda vukua gelen bu hareketler bu memleketleri Avrupa sanayiine bir mahreç olmaktan gün geçtikçe daha fazla uzaklaştırmaktadır. Bu ise Avrupada sanayi merkezlerinde birçok İmalâthanelerin kapanmasını ve bir çok amelenin açıkta kalmasını intaç etmektedir.

Yukarıda zikrettiğimiz bazı misallerden de anlaşılacağı üzere dünyanın sanayi çehresi büyük değişiklikler göstermektedir. Bütün dünya bu sahada faaliyetlerde bulunurken biz bu harekete yabancı kalamazdık. Tırnaklarımızın uçlarını kanatarak istihsâl ettiğimiz ham maddelerimizi Avrupaya vermek ve sonra bunları fahiş fiatlarla almak zararına katlanamazdık. Bunu göz önünde bulunduran Cümhuriyet Hükûmeti faaliyetinin bir kısmını buna verdi. Bir çok fabrikaları yeniden yeniye tesisi gösteriyor ki biz de sanayileşmek istiyen bir millet olmak azmindeyiz. Bütün Türk milleti bugün yemin etmiştirki, artık biz başka milletler hesabına çalışan bir amele olamıycağız.

Kurt oğlu Kâmil

çalışması bu gibi düşüncelere dayanır. Fakat bunu yalnız devlete bırakmak doğru değildir. Devletlerin köylüye gösterdiği baba şefkatini iktidarı nisbetinde her yurttaşta göstermelidir. Muhtaç köylünün elindeki malını en ümit kırıcı fiatlarla gasp edercesine almamak bir ülkü hayatı yaşayan milletimizin tacirleri için vatanî bir vicdan borcu olmalıdır.

Halkımız da bunu böyle bilmelidir. Köylüden iki yumurta alırken yirmi para eksik vermek için yarım saat uğraşmak çok çirkin olmakla beraber ne kadar şuursuz bir harekettir. Bu gün memlektte şehirler halkı köylüye nazaran kıyas kabul etmiyecek derecede müreffehdir. Köylüden keseceğimiz bir iki kuruşla bizler zengin olmayız. Fakat köylü bizlerden hakkı olan yirmişer para fazla parayı alabilmekle işlerini yoluna koyabilir. Memleketimizin en mühim istihsal kuvveti olan köylümüzün bunca meşakkatle toplamaya çalıştığı senelik sermayesini biz ondan esirgersek o kimden ve nereden bulsun?

İktisat haftasında herkes bol bol üzüm,incir,fındık,ceviz yiyecek; bunun manası nedir? Bazılarına göre bu sadece bu gibi meyvalarımızı halka eyice sevdirmek ve onu Avrupa mamulâtı veya ecnebi mevaddı iptidaiyeli çerezlerden vaz geçirmektir. Halbuki bundan daha mühim bir gaye vardır . O da buhranın bütün darbelerine rağmen köylünün canla başla çalışarak istihsal ettiği mahsulünün istihlâkini temin etmek, cesur köylümüze senelik sermayesini kurmaya imkân vermektir.

İktisat haftası cimrilik haftası değildir. Bilakis eyi anlaşılmış, şuurlu istihlâklerin haftasıdır. Zaten az paralı olan memleketimiz iktisadiyatının inkişafında en mühim rol alacak unsurlardan biri de istihsalle beraber ve ona muvazi olarak istihlâkin de şuurlu bir tarzda teksifidir.

İktisat ve tasarrufun hakikî manası parayı evvelce köy ve hattâ şehir halkının yaptığı gibi küpler içinde toprağa gömmek üzere biriktirmek değil onu şahsına ve cemiyete en nafi olacak surette bir istihsale vasıta olarak sarfetmek üzere toplamaktadır. Halkımızın İktisat terbiyesi son senelerde çok inkişaf etmiş olmasına rağmen bu gibi mühim esaslara nüfuz edecek kadar ilerlememiştir. Bu sebepdendir ki hükûmet halki para biriktirmeğe ve bilhassa biriktirdiği parayı umumî manada iş bankalarına tevdie teşvik etmektedir. Yatırılan paralar bu bankanın kasalarında kalacak değil memleketin ticaret ve sanayiine yani iktisadiyatına en faideli olacak surette kullanılacaktır .

Para haddi zatında bir gaye değil bir vasıtadır , sarfedilmek için icat edilmiştir , yurtdaşların millî iktisat önündeki vazifeleri onu bol bol kazanacak surette faaliyet göstermekle beraber his ve fikre istinat eden tam bir şuurla bol bol sarfetmektir .

Ziya İhsan

Savaştan Savaşa

Bir haftadır memleketin her yerinde ulu Türk milletinin giriştiği ve birer birer hakladığı savaşların birinin bayramı yapılıyor. Bu savaşa diğerlerinin özü diyebiliriz.

Çünkü onları gün geçtikçe kuvvetlendirecek , yeşertecek ve nihayet olgunlaştıracak olan bu savaşa girişmek ve kazanmak mecburiyeti vardı. Onun içindirki Türk milleti diğerleri gibi iktisat ve tasarruf savaşına girişmiş ve ona nasıl sarıldığını ve bağlı olduğunu bu hafta bize beşinci yıl eserlerile gösterdi. Her tarafta merasimler yapıldı, müsamereler verildi.

Beşinci yaşına basan bu savaşın dördüncü yılında neler yapıldığını ve nasıl çalışıldığını gençliğin gür sesile haykırışında mini minilerin elinde ağız ağıza dolu kumbaralarından, çiftçi ve amelenin nasırlı ellerinden çıkan işlerinden, parlayan alınlardan ve kızıl yüzlerden ve nihayet bütün bunların birleşmesile bu yıl açılan yeni fabrikalarımızdan, yeni mekteplerimiz ve koruyucu müesseselerimizden, Erğani ve Erzuruma kol atan demir yollarımızdan anladık . .

Bu millet üzerine aldığı vazifesini nasıl başardığını büyüklerine, büyükler de milletine candan sevgiler ve zaferlerile anlattılar, gösterdiler.

Şimdi büyük baş gösteriyor ve haykırıyor.. "Daha çok şeyler yapmak mecburiyetindeyiz„ Millet cevap veriyor. "Hedefe varacağız.„.

Düşünüyorum..

Asırlarca bir zamanda bile en büyük dehaların başaramıyacağı bu savaşlar (10) yılda nasıl başarıldı, cihanı sarsacak ve şaşırtacak derecede nasıl yükseldi?

Bu mümkün değildi; bunu ancak bir varlık ve bir dahî yapabilir, bunlar ancak onlara has bir yaratıştır.

Türk Ve Gazi

Yalnız bunlarda değil, Gazi Türkiyesi, Türkiye Cazisi için yapılacak daha çok şeyler var . Bunu el ele, kalb kalbe veren bu varlığın sonsuz ufuklara çevrilen gözlerinden anlıyorum. Bu varlık ne olursa olsun yoluna dikilen her engeli kırıyor ve muhakkak her yıl bir hedefine varıyor, Yurt ve istiklâl savaşı zafere vardı. Yakında iktisat savaşıda zafere varacak. İktisat haftasının son gününü yaşarken, yüzünü güneşlere çeviren ve (şef) inden yeni savaşlar için emir bekleyen inkilâp ve Gazi Türkiyesi ülküleri yolunda kim bilir nasıl candan savaşlara dalacak , ve nasıl büyük zaferlere varacak. Bunu gelecek yıl sağ olanlar gözleri kamaşarak seyredecekler.

T. Ziya

VAZOLAR

Kilitli odamda bir çift vazom var.
Üstüne kirpikle işlenilmiştir.
Boya gibi hafif mavi, damarlar.

İlk aldığım zaman bu vazolarda
Ne bir boya vardı, nede bir çizgi
Ay ışığında
Bir gece bunları bir kadın çizdi.

Ben bu çizgiler de bulurum bazen
Bir kadının bütün inceliğini
Onlara dalarım böyle her zaman.

Onlara böylece daldığım zaman
Bir şeyler fısıldar mavi çizgiler
Gözümden o kadın süzülür gider.

Refik Fikret

Örgülü saçlı Türkmen kızları

Bugün gönlümde sılasını duyduğum, hasretine tutulduğum yurdumun güzelliklerile baş başa kalmak, istiyorum. Her renkten, her ışık ve her boyadan nasip almış olan gözlerimi biraz da ışığı çıradan; konforu çuldan, damları ottan kulübeler diyarının gonceliğine el değmemiş bedevî sanat pırıltılarile kamaştırmak hevesindeyim ..

Gel gönül, seninle "sarı kız„ ın yatırında dize gelen, sonra kaz dağının çiğdemli yaylarında kuşlara nağme öğreten örgülü saçlı türkmen kızlarının ceylan bakışlı gözlerinden ilham alalım!

Nasılki yağcıbedir halılarının Londra ve Berlinin çelik tezgâh - larında dokunmasına imkân yoksa; bu örgülü saçlılıların, Yunan ilâhlarına bile haset veren mor cepkenli göğüslerinin ilâhî duruşuna da ; caz ve orkestıra diyarının şampanya renkli güzellerinde rastlanmaz. Çınar altı pınarlarının akışı gibi salınan, bin bir nağmeli kaval sesleri gibi konuşan, ilkbaharın sarı çiydemlerinden daha narin, sonbaharın krizantemlerinden daha taze olan bu güzeller benim gül benizli yurdumun örgülü saçlı Türkmen kızlarıdır.

Onlar benim kendi denizimin enginleri; kendi sabahımın şafaklarıdır. Onlar bu enginlerden boy, bu şafaklardan renk aldılar.

Gönül; senin bu aziz topraklarda gizli sandığın güzellikleri onlar gözlerile yaşatıyor; ağızlarile dile getiriyor, munis ruhlarile ilâhileştiriyor.

Gönül; senin beş yüz voltluk ampul huzmelerinin ışıldattığı pırlanta vücutlarda aradığın, bu çıra isi sinmiş nasırlı goğüslerde saklıdır.

Esat Âdil

İlanı aşk

Bana adını öğret
Murada ereceğim
Bahçemden demet demet
Çicek göndereceğim

Renkten, boyadan uzak.
Aydan güneşten parlak
Hislerimi; yazarak
Bir bir göstereceğim.

Sevişsek ne olur biz?
Sana kardan lekesiz,
Ana südünden temiz
Bir gönül vereceğim.

Ömrümü, zamanımı,
Kemiğimi, kanımı;
Varlığımı, canımı
Yoluna sereceğim.

Benden kaçma küserek,
Elimdemi sevmemek?
Ya gönlüne girecek
Yahut gebereceğim.

Mustafa Seyit

Memleket tetkikleri :

Eski Manyas Harabeleri

Bundan sekiz ay evvel tabettirdiğim „DERLEME„ adlı eserimde Susığırlığın ziraî, iktisadî, tarihi vaziyetlerini ve adât ananelerini 64 sahifeye sığacak şekilde toplayıp ihtisar etmiş ve fakat her bahsın daha ziyade organize edilmesi lâzım geldigini ve bunun bir çığır olduğunu başında itiraf etmiştim.

Memleketin her köşesi gibi muhitimizde tetkik ve araştırmalara muhtaç bir vaz, iyettedir. elimizde muhitimizin ne mazisini ve nede halini anlata bilecek mufassal bir rehber mevcut degildir. halbuki yukarıda saydıgım her Branş üzerine yapılaca mahallî tetkikler muhitini ögrenmek ihtiyacını duyan her vatandaş tetkik ve araştırma yolunda bir ceryan açacağı ve ileride çok faideli bir rehber elde edilmiş olacagı bedihidir.

Bu gayeye istinat ederek muhitimde tarihî bir tetkik yapmağı ve muhabir azası bulunduğum Balıkesir HALKEVİ ne intibalarımı birer rapor halindevermeği düşündüm. İlk olarak Eski manyas harabelerini tetkik ettim. halk evinin değerli reisi Esat Adil ve tarih komitesi şefi Abdi bey efendilerin işaret ve tavsiyelerile bu tetkiklerimi KAYNAK ta neşr-sedilmek üzere hazırlayorum. bu vesileile mevzua ait ilmî tetkikatı ve duygusu olan aziz okuyucuların yapacakları tenkitler ve izahlar tetkikatın esaslanmasına yardım etmiş olacaktır.

Başlamadan ilâve edeyim ki: tetkiklerim görünenleri ve bunlar hakında mahallin telâkkilerini tesbitten ileri gidemiyck-tir, yukarıda bilmünasibe arz ettiğim gibi ilmî olabilmesi için elimizde mücmel ve mufassal bir rehber bulunması iktiza eder...

Gidiş

Tetkik seyahatı Kaymakamımız Salahattin bey efendi , ziraatçı Süleyman Sırrı ve baytar beylerin refakatlarile ve sıcak bir günde başladı. ilk olarak yerimiz Göbel nahiyesi... hayvanlar yem kestiriyor ve hareket ediyoruz. şimal yolu kestirme isede daha sarp ve yorucu olduğu için arabamız ılıca bogazı istikametinden ve Muradiye köyü altından geçerek dört saatte eski manyas köyüne vasıl oldu.

Camiin peykelerinde bir az istirahat etmek üzere oturuyoruz. gozümüze gelişi güzel yerlere döşenivermiş müstatilüşşekil üç büyûk taş üzerindeki mozaiklar ilişi yor. derhal kara kalemle suretlerini alıyoruz. köylüler bu taşların kale den getirildigini ve Bizans asarı olduğu hakkındaki umumî kanaatı anlatıyorlar ve yine camiin inşaatında kullanılan mermerlerin ve bu meyanda ters olarak konulan Yunaniçe bir kitabenin yerini gösteriyorlar ahalinin bu gibi bir çok mücellâ taş ve tuğlalardan bina inşaatında istifade etmiş ve müteaddit vesilelerle yapılan hafriyatların bakiye enkazı bu suretle dağılmakta olduğunu öğreniyoruz.

Kal,a harabelerinde

Akşam olmadan tetkikatımızı bitirebilmek için sıcağın şiddetine bakmıyarak yanımızda köylüler ve ihtiyar heyyeti olduğu halde köyden ayrılıyoruz. köyün cenubuna doğru bir çeyrek saat kadar

patika bir yolu takip ederek kalelerin ilerisindeki Pınar başı denilen soğuk bir suyun başına geliyoruz.

SU :- dik ve müselsel bir dağın dibinden çıkıyor üzerini sayeliyen büyü ve asırdide Çınar ağaçları bu yere doyulmaz bir manzara bahşediyor. suyun dağ dibinden çıkışı, değirmen çarkından kurtulmuş gibi sesli ve heybetli... sayelerin altında düz ve büyük taşlardan yapılmış oturma yeri var.. önümüzde 8-10 metro ileride bir hamam ankazı görüyoruz. manzara karşısında hayalimiz işlemeğe başlıyor.. bu yerler, bir zaman buraların, şu karşıda görünen kala hakimlerinin haris emellerine açık eğlencelerine sahne olmuştu. şimdide kızgın güneş altında çalışan çiftçilerin dinlenme ve serinlenme ihtiyacını def ediyor. bu suyun kabartılarak kalaya çıkarıldığı ve bir havuza akıtıldıgını gerek sudan itibaren ve kısmen tahtettürap döşeli duran 45 santim kutrundaki künklerin bakiyesinden ve gerek kalâ altındaki havuz ankazından anlayoruz. suyun güzelligine doyamıyan ve yorgunluklarını ihsas eden yaşlı yoldaşları burada bırakarak biz kaleye çıkan patikaya sarıyoruz.

Kılavuzumuz köyün hocası hafız Fehmi ef... bu zatın muhit hakkındaki tetkikat ve malumatından çok istifade ettik.

KAL'A :- Köyle pınarın ortasında tahminen 100 metro kadar yükseklikteki bir bayırın tepesini çevrelemiştir. onda sekizi yıkılmış olan bu kalaların kuşattığı saha 12 hektardır. kapusunun cenup ciheti tam irtifaını muhafaza etmekte olup 2 metre en ve 7 metre yüksekliktedir. dıvarlar büyük taş ve mermer kitlelerinden yapılmıştır. kalelerin tepesinde görünen muazzam taş kitlelerinin oraya çıkarılma şekilleri düşünlürse o devirlerdeki Mancılık sanatının ne dereceye kadar ileri olduğu çabuk anlaşılır. mamafi mancılığın fevkalade ileri şeklini sultan ahmet meydanındaki dikili taşta daha şayanı hayret bir şekilde görüyoruz. dıvarların ortasında bir sıra teşkil edecek tarzda uzunlama konulmuş başlıklı yuvarlak mermer sütunları görüyoruz. bunlar dıvarların sağlamlığına verilen ehemmiyeti çok açık göstermektedir.

Kal,a kapusunun sağ tarafında dıvar üzerinde yine tersine konulmuş bir kitabe göze ilişiyor. gerek başlıklı sütunlar bize bunların daha eski asırdan olduğunu ve meselâ Sizikharaberlerinden getirildigini ima etmektedir. kapudan ğirilince sol tarafta 9 metro mürabbaı zemini havi bir oda mevcutturki buranın kale muhafızlarına ait olduğu anlaşılmaktadır. yine kalenin cenup cihetine ve kapunun yakın sağında büyücek bir hücre görünür. ileri gidilince buranın ibadet mahalli olduğunu şarka müteveccih mihrabından anlayoruz.

kal,ayı takiben ilerliyoruz: tepenin şark köşesine tesadüf eden yerde zemini hamam döşemesi gibi düz taşlarla döşenmiş üzeri kubbeli büyücek bir hücre daha nazara çarpıyor . bunun içi katıksız kum dolu imiş. köylüler bir şey bulmak ümidile günlerce oğraşıp tonlarla kumu tışarı almışlar . Neticede hiç bir şey bulamadıklarını ve bu odanın bu suretle meydana çıkarıldığnı hafız Fehmi efendiden öğreniyoruz.

kalenin şimal cihetindeki (Şimdiki köye bakan) kısımlar hemen tamamen yıkılmış . burası çalılık bir halde ormanlaşmıştır. zirveden bakılınca bütün Manyas ovası Çamlı, Dümbe, mürvetler, köyleri arazisi ve tam şimaline isabet eden Bakacak bayırları tamamen gözün tehakkümü altına giriyor. bu kısımda bir kişilik. kale dibinde yapılmış Oyuklar görüyoruz. bunların Mhafız bekleme mahalli olduğu anlaşılıyor ki hücrelerin karşıdan görünmesine imkân olmamakla beraber içeriden bakan muhafız her tarafı görebilecek

vaz,iyettedir. Kalaların garp kısmı ekseriyetle yıkılmış ve tuğlalarından istifade maksadiyle elan yıkılmaktadır. Buradaki dıvarları 50 santim mesafe ile çift olarak inşa edildigini görüyoruz.

Kale dahiline giden sahanın ortasında bir çukurluk göze çarpıyor. Balkan harbine gelinciye kadar buranın tahtezzemin bir hücre olduğunu ve bir merdivenle içeriye girildigini ve fakat yine para aramak maksadile pek çok def,a kazılarak hücrenin tahrıp edilmek suretile çöktüğünü köy eşrafından İbrahim anlatıyor. Kal'a harabelerinde hiç bir tarihe tesadüf edilemedi kaladaki tetkikatımızı bu suretle bitirerek bir kilometre cenubu şarkidaki Dede bayırı denilen tepeciğin Osmanlı devrine ait asarın tetkiki için kaleleri terk ediyoruz.

Kale bayırından inince arızalı bir zemin üzerinde gördüğümüz bir harabenin 30 sene eveline gelinceye kadar cuma namazı kılınan bir cami olduğunu öğreniyoruz. Camiin yanından türbeye doğru giden eski bir şosa bakiyesi üzerinden yürüyerek Dede bayırına çıkıyoruz.

TEKKE:-(köylülerce Çivili dede tekkesi denilmektedir.) sağda ve solda iki oda orta ilersinde Cami bulunmakta olup işgal ettiği saha takriben 75 metre murabbaıdır. Odaların önünde ve yanında birer pençereleri mevcut olup buralarda şıhların ve Müritlerin zikir ederek camide ibadet eylediklerni 65--70 yaşındaki ihtiyarlar hatırlıyabiliyorlar. Mamafi daha evvelleri Şehrin (eski Manyas şehrinin bulunduğu yer, camiin cenubunda ve bir kaç yüz adımlık mesafedeki dağın eteklerine serpilmiş olup büyüklüğü ve vüs,atı mevcut harabelerile anlaşılmaktadır.) yakınında olan bu tekke Eski manyasın camisi ve müşavere mahalli ve daha ileri giderek ibadet mahalli olduğu tahmin edile bilir. Odaların ve camiin kubbeleri tuğla çıkarılmak için harap edilmiş ve halen de ayni maksatla tahrip edilmektedir. Dıvarlarının inşaatı arasında Yunaniçe olmak ihtimali bulunan ve başka harabelerden getirilmiş olması lâzım gelen bir kitabe görünüyor.

Türbe: (Yatır)

Tekkenin 15 metre kadar şımalindedir. üzeri kısmen çökmüş olmakla beraber köylülerce evliya manasını karşılıyan YATIRın kapusunu Nasraddin hocanın türbesi gibi yeni görünce hayret ettik.

Kılavuzumuz bu merakımızı çabuk izale etti, köyden bir kadın rüyasında yatırı görmüş, 15 lira sarfile türbenin kapusunu yaptırmış ve tahribe uğramış bulunan mezarların üzerini sıvatıp badanalatmış. Şayanı hayrettir ki para arayıcıların tahribatını burada da şu mezarlarda bile görüyoruz. Türbede kıbleye müteveccih üç büyük mezarla başuçlarında çapraz yatırılmış bir dane küçük mezar vardır.

Bu türbenin Çandarlı Halil paşaya ait olduğunu köylüler ileriden beri duygularına ve rivayetlerine istinaden iddia etmişlersede bu ibddiayı tevsık edecek ne bir tarihe ve ne de bir kitabeye tesadüf edilmemiştir.

Çandarlı Halil paşaya ait olduğunu kabul etmek lâzım gelirse tarihte gördüğümüz Çandarlılardan biri Fatihin veziri olan Kara Halil paşaki İstanbulun fethinde gösterdiği Bizans taraftarlığından dolayı sultan Mehmet tarafından Yedi kulede katledilmiştir. Binaen aleyh bununla bir alâkası yoktur.

İkincisi ve ölümü hakkında hiç bir kayda tesadüf edilemediğinden dolayı bu olmak ihtimalini doğuran Halil Çenderidirki.. Bu zatın orhan gazi zamanında İzmit ve Bursa kadısı ve bilhara şırasıle Kadıasker ve Paşa oldüğunu tarihten öğreniyoruz. Ve ağlebi idtimâl bu yatırın bu zata ait olduğuna hüküm ediyoruz.

Yatırı terk ettiğimiz zaman akşam olmuş alaca karanlık basmıştı. Tetkikatımıza ertesi günü devam etmek üzere köye döndük.

Fski Manyasın eski yerleri

Pemaninüs denilen eski manyas Şehrinin Bizanslılar zamanında ve daha sonra Osmanlı devrinde 4000 haneden mürekkep ve ehemmiyeti coğrafiyeyi haiz büyük bir kasaba olduğunu çok eski Tapu sicilatına istinaden eşraftan postacı İbrahim ağa ifade eylemiştir.

Meşhur seyyah Şarl teksiyenin küçük asya adlı eserinin birinci cildinde eski Manyasa ait tetkikleri mütalaa edilirse İbrahim ağanın ifadesini doğru bulmak lâzımgeliyor. Şarl teksiyenin Küçük asya dediği Ege ve kısmen cenup Anadoluki 1832 tarihinde yaptığı seyyahatta Eski manyas Şehri ve kalaları hakkında şu izahatı veriyer. (Küçük asya cilt 1, sahife 281)

Pemaninüs Manyas

Mösyo hamiltonun doğru tetkikatına nazaran Manyas köyü eski Pamaninüs denilen şehrin yerini işgal etmektedir. filhakika bu şehir Potinkerin haritasında müharref olarak Femeninü ismile yazılmış ve Türklerin itiyadı mucibince eski isim kesülüp biçilerek Manyasa çevrilmiştir. Ve mevkii de Pemaninüsün mesafe cetveline sizik ile Perğam arasındakı doğruyol kaydine mutabık geliyor. Eski beldenin kalesi yanındaki tepelere müstahkem bir boğazla bitişen bir tepe üzerindedir.

Bizans devrinden daha eski olmayan sağlam bir dıvar cenp cephesini müdafaa eder. Dıvarın binası bir çok eski sütun kaideleri ve kemer parçalrı gibi ankazdan mürekkeptir. İçinde iznık surlarındaki gibi uzunluğuna yatırılarak konmuş direkler görülür. Mevkiin calibi dikkat olan bu hali bizanslıların pek eyi müdafaa edilmiş tabir mahsuslarına lâyık olduğunu ıhtara kâfidir. Memleketin havalisi şehrin ismile Pemanjüs tesmiye olunurdu bu şehir bir askeri mevki olarak mezkûrdur. bütün bu kıtada Apollonunkile aynı zamanda mer,i bulunan eskülâp mezhebi bil-Pemaninüsün şerefine idi. Hatip İristit buradaki üskülâp mabedini şehrin en mühim binası olarak zikreder.

Pemaninüs İskaposluk merkezi olmuş reisi ruhanısı İstanbulun altıncı Ruhani meclisinde Pamanjnüs ismile zikredilmiştir. Pelinin bütün coğrafiya mühtaraları ve fihristlerindeki şehirler meyanında Pemaninüsün daima zikri geçer. ilk sultanlar zamanında bu kıt,a Karesi hükümdarının bir kısım memleketini teşkil ederdi . ve manyasta hükmü altındaki yerlerin mühimi idi. bir cami ile birdeDerviş zaviyesi metruk bir halde elan mevcuttur. bu iki bina asarı kadime ankazile yapılmıştır. sur dıvarları ankazile bazı kitabe parçaları eski asarın izlerini irae eder.

Takriben on asır kadar evel büyük bir kıymet ve ehemmiyeti olan Pemaninüs şehri sekenesi belki bir harp dolayisile ve belki de henuz tesbit edemediğimiz bir sebeple bu yerleri terk ve bir kısmı mühimmi Karacabey, Manyas, M.-kemâl paşa (Kirmastı) ve civarına göç etmişler. 20 - 30 hane kadar az bir kütle yukarıda arz edilen Pınar başına gelüp yerleşmişlerdir. Bu suretle eski şehir tamamen boşalmak suretile pemaninüs tarihe intikal etmiştir. Pınar başının üst tarafındaki mezarlıkta bir taş üzerinde gördüğümüz şu kitabe pemaninüs şehrinin dağılma tarihinin bundan 700 seneden daha eski bir zamana ait olduğu hakkında bir kanaat ortaya çıkarıyor.

Mezar taşı

Kalennebiyi sallallahi aleyhi ve sellem eddünya faniyeten ve ariyeten vel,-ahire bakıyeten **merhum Ali** (fi.... rebiülevvel sene... isna ve seb,a mie)

Bunun gibi ayni tarihlere ait bir çok taşlara tesadüf edildiği gibi tarihleri bulunmayan ve belki daha eski olmak ihtimali bulunan taşlarda görülmüştür.

1293 Muharebesinde Kafkastan hicret eden muhacirlerin kala tepesi şimal kenarına iskân edilmesi üzerine mer,alarını korumak için pınar başındaki yerliler muhacirlerin iskân edildigi yere (halen şimdiki köyün bulunduğu yer)göç edip yerleşmişlerdir.

tetkikatımızı burada ikmâl ederken şimdiki köy hakkında kısaca izahat vermegi faideli buluyorum.

Eski manyas köyü 80 haneden ibarettir. Bunun 30 hanesi

Kafkastan gelen çerkes, 30 hanesi yerli 20 hanesin de Bulgaristan muhaciridir.

Arazileri vasi ve mezruatları mütenevvi olup suyu ve havası güzeldir. Merbut bulunduğu GÖBEL nahiyesine 12 . merkez kaza Susığırlığa 20 km. mesafededir. 926 senesine kadar Bandırma kazasına tabi iken bu tarihten sonra Susıgırlığı rapt edilmiştir.

Bu havalide yapılacak ilmi tetkikat ve hafriyat eski manyasın tarihi vaz'iyeti hakkında bizleri daha ziyade tenvir edecek ve yukarıda Şarl teksiyenin tetkikatında geçen mabet yerlerinin buluna bileceği kuvvetle memuldür. Bu hususun teminini BALIKESİR Halk evinden bekleye biliriz.

Halk evi Susıgırlık muhabir azası
Ziraat fen memuru

N. Dündar

Koşma

Salınan boyuna gözü dalanın
Güneş batar gibi solası gelir.
Göksüne takılır yasemin değil
Bastığın çimenler olası gelir.

❁

Gözlerin denizler yolunca engin,
Ne mutlu bir melek olursa dengin.
Utanır gonca gül görünce rengin
Saçılıp koynuna dolası gelir.

❁

Yolu cennet olur sana kananın,
Önünde diz çöküp kırk yıl yananın
Can verirken bile adın ananın,
Saçını, başını yolası gelir .

Esat Âdil

Sahilde Gcce

Hazin bir fısıltıyle
Dalgalanıyor, Sular.
Sahilde, mışıltıyle
Uyuyor bir ihtiyar.

Rüzgâr artık kesildi.
Yorgun Sular inliyor.
Gece sesleri sildi,
Boşlukları dinliyor.

Şimdi her taraf derin
Bir sükûtla, uykuda.
Şiir dolu Sahillerin
Derdi: ermiş suda.

Yalnız, halâ uyanık,
Cökte, ay ve yıldızlar.
Şimdi rüy.da, yanık
Bağırlı köylü kızlar.

Konya Er. Mu. Me. 51
SAFFET TEKİN

ON YILIN ÖNÜNDE

Ey önü yok , sonu yok soyumun yüksek başı .
Ey bizlere bin zafer getiren her savaşı
Bu gün , başka bir sevgi bir saygı çırpınıyor
Yirmi milyon yüreğin içinde sana karşı .

Çok değildir sana ey en büyük oğlu Türkün ,
Başka illerde eğer saygı taşırsa bu gün ,
Dünyaye umulmadık bir kutlu yol açıyor ,
Yurdun sınırlarına sığmayan senin ülkün ,

Sen yalnız bize değil , insanlığa vergisin ,
Bağlı senin ülküne umutları herkesin.
Boşlukları dolduran, inleten senin ünün .
Her tarafta duyulan ,dinlenen senin sesin

Gözlerinin yakıcı bakışları ne yaman ,
Keskin ışıklarının önünde erîr zaman.
Bir göz atarsan eğer silinir ,sisler gibi ,
Geleceğin önünü kaplayan kara duman .

Sen on yılda bizlere bir çok asır yaşattın ,
Yurdu saran her türlü düşmanı sürüp attın ,
Üstümüzden kaldırdın bütün karanlıkları
İçimizi bir yeni inanla aydınlattın .

Fazilettir ,bilğidir ancak senin taptığın ,
Süzülmüş örneğisin ,sen türkün,insanlığın
Her gönülde , her şeyde senden nurlu bir iz var,
Sayılmaz bizlere şu on yılda yaptığın ,

Dünyanın imrenilen en mutlu varı biziz ,
Senin sevğinle dolu, ey Gazi içerimiz .
Kutlularken en büyük bayramı ,bu gün ,senin
Yarattıgın on yılın önünde eğiliriz .

Naim Hazım
Konya Meb'usu

Kara günler : 6

KÖŞK CEPHESİ

İncir ağaçlarının biryana düşmuş kırık kanatları altında Aydından , Umurluya umurludan da Köşke çekiliyoruz.

Yunanlılar, Aydına yeniden kavuştu; Düğün, dernek yapıyorlar: Silâhlar atılıyor atlar koşturuluyor, hoyrat sevinçle rinden gökler tutuşmuş, üstümüze dane Parçaları sıçrıyor, şarapnel misketleri yağıyor.

Boğazlanmış bir koyunuz sanki: Her parçamız bir yakada, kendi başına çırpınmakta: Dağlara tırmananlar, demir yolu boyunca ovayı tutturanlar mı dersiniz? Menderese atılıp İtalyan tarafına atlıyanlar, bulanık sularda öbür dünyayı boylıyanlar mı dersiniz?

Ağlanacak bir bozgun!

Fişenklikler boşalmış.. Eller, birbirine kavuşturulmuş.. Başlar önde, bir düzüye geri...

O geceki ateş eden dağ obüsler şimdi Çine yoluna geçmiş!.. Mermileri, bütün öteki şeylerle : makinalı tüfekler.. ele alınmadık pek çok mavzerler.. dağ gibi fişekler . yığılmış anbarlar dolusu yiyecek, giyeceklerle birlikte Aydında düşmana kalmış; Denizliye trenle yollanarak korunan buralı rumların değerine!..

Fırka Çinede...

Bir araya gelsek, bir tabur edermiyizki?. Karşımızdaysa düzgün bir kuvvet... İngiliz gibi arkaları, padişah gibi de tutanları var. öyle iken bizi, ancak ateşlerile kovalamaga çalışıyor. Gür incirliklerin her bir gövdesi dibinde bir tüfekli yatmış, yapraklar arasında bir pusu kurulmuş geliyordu onlara. Üstünde nice zeybegin ünlü gölgeleri gezinen daglar, dersen, ardımızdan dolu dizgin siyirtecek düşmanların gerisini almaya davranmış gibi...

Biz, o harim senin bu harim benim.. Bahçeden bahçeye atlıyarak , dazıradazır geriye gidiyoruz.

Gök yüzünden yırtıcı bir homurtu geliyor. Baktık ki tayyare. geliyor. tepemize dikilince gördük: karnının altında İngiliz damgası sırıtıyor!.

Biraz ötede ağaçlar altında birkaç kişi çömelmiş, duruşlarından belli, tayyare korkusunu atlatmaya bakıyorlar.. Yanlarına sokulduk, istifini bozan olmadı. İçlerinden birinin şu lafının üstüne gelmişiz; kendimizi masal dinleyoruz sandık:

— Allah buya, bir bakmışın ki gözümüzü yumup açıncaya kadar devlet babadagelmiş!

Bir başkası, bu dileğe gerçek göziyle bakıyor:

— Söyliyene değil- söyletene bak, diyor. istermisin , pundını düşürsün de geliversin buralara!. duman attırır ortalığa alimallah...

— Ülen gahpenallılar, işte cavur, İstanbuldaki adam sene düşünür mü?

Padişahın gelmesini dileyenlerin ikisi de bir ağızdan kendi arkadaşlarının aykırı düşüncesini paltalıyorlar.

—Ah, bir geliverse bir yol, gör ortalığın gidişatını!...

Bu lafı söyleyenlerden birisi sustu. Ötekisi dırlanıyor;

— Osman ogulları, kötülük edermi eline? fırsant [*] Bulamamıştır yoksa.. Kendi gelemese bile bir şehzade gaçırırdı mutlaka, bu işler onsuz yürümiyecek veselâm! Bu lakırdılar karşısında dona kaldık. İçine domuz girmiş darı tarlasına döndüğümüz bir sırada bu kafaların bulunuşuna sebep nedir?.. Günün başı boşluğum yoksa düşman karşısındaki şu kargaşalıkmı ?

Padişah yanının tutumu apacık: Yunanlılar izmire gireli yapmadıkları kötülük kalmadı. Öyleyken suçlu hep biz!.. Devlet bnyruğuna karşı eli silâhlı ayaklanmış

(*) Fırsat - Fırsant

birer eşkiya parçası sayılmısızki ölüm cezalarımız gaztelerle ortalığa yayılıyor!

Kendi başıma şöyle düşünüyorum: eşkiyalık nedir? Eşkiya kimlerdir?

Türlü işkenceler altında kıvranan elini kurtarmaya yürümekmi suç?!..

Tarihimizin yaprakları, gözümün önünde bir filim gibi çevrilmege başladı.

Yıldırımın oğlu sultan Mehmet, Geliboluda yaralanan donanmasını onarıyor. Busırada Anadoluda sayılı bir fırtına kopuyor: Şehzade Musanın kadıaskerî Simavlı Bedrittinin eli altında Börklüce Mustafa, Torlak Kemal ayaklanmışlar: Korkunç bir derviş kalkışmasına. Bunlar, ogün için atılmış, yeni tutumlu. - kimbilir belki de bolşevik tehumlu - bir hükûmet kurmak istemişlerdi. Kadından başka her şey de herkesin ortaklığını benimseyen bu mezhebin - doğru yanlış - hiç bir izi yoktu düşüncemizde...

Celaliler gibi de başımıza geçmiş gürcü nebiler... Katırcı oğulları yok. maksadımız: Devleti parçalamak yurdu çiğnemek değil...

Aramızda ne yabancıların siyaset oyuncağı kızılbaşlar vardı. nede patronaaliller yenilik düşmanı kapakçılar vardı.

Hepimizin öz dileğimiz, açık ve gerçekti.

Düşman yumruğunu başımızdan, bandrasını karşrmızdan atmak.

Tayyare artık göklere gömülmüştü. hep birdenayağa kalktık. yörüyoruz geriye dogru... Çay ağzının çıplak bağrı agariyor- Birbirimizden aralandık dere yatagının karşı kıyısına geçenlerden bir kalabalık dönüp dönüp bize bakıyorlar,

Selâmetle karşıya geçtik, gene toplandik yürüyoruz.

Şu ölüm kokulu meydanda eski devirlerin rüyasını ayak üstü görüyorum:

Hüdavendigâr sultan Murat, Rumeli yakasına geçmiş. Bizans İmperatoru sekizinci Yaniyi düşünce alıyor. Bu korkuyu atmak için Yani Papaya gidip ayaklarına kapanıyor. Ona yaranmak için mezhebini degiştirip Katölik oluyor ve memleketine döniyor: Amma bakmayin, yurdu uğruna yaptığı bu işten dolayi Yaniyi nekendi papazları, ne de milletti hoş göriyor.. Bari gözlediği arka gelse.. İtalyadaki papa kendi yolunca tapınmaya başlatmak için Yaniye papazlar gönderiyor!

Bizim Sultan Vahdettin de Avrupayı halimize acındırmak, onlardan iyilik ve yardım dilenmek için kuru insanlık laflarına.. uyduruk "Vilson perensiplerine„ tutuna yurdunu çiğneyen düşman ayaklarına kapanmış! Onlarda, işte: Şarktan Ermeni leri başımıza tebelleş ediyor. Garptan da Yunan ordularını üstümüze yolluyor!

Dalğınlığım arasında şaşkın bir ogultu kulaklarıma doldu:

Bir baktım: Köşke gelmişiz!

Bu nahiye merkezinin içi, arı kovanına dönmüş: memleket içerlerinden yeni yeni gelen kuvvetler. Buralarda konaklamağa sözleşmiş dökuntü göçler.. Düşman önünden öuünden çekilenler, efe başıbozuk, asker, zabit.. Bir karışıklıkdır gidiyor. Ne yapılacak nerede tutunulacak bilen yok?!

Çabucak bir sınır çizildi:

Çay agzı - Dalman çiftliği- Menderes.

Çay agzına Yürük Ali.

Dalmaya: Arap Nuri,

Bunların arasınada başka çeteler...

Geriden gelenlerle bir düzüye ileri hatlar besleniyor. bir tüfekli, bir kale demekti.

Dağ yakasına gelince: Demir dere - Çiğdemtepe hattı : Davaşsalih bey kumandasında alay 37 T. 2 ye...

Çatal kaya baş çayır: Dauışmentli İsmail efeye: Bademiye mıntakası: sinekçilerli Hasan Hüseyin efeye tutturuldu. şeh köylü alim hoca çetesi.. kösk deresi Mustafa çavuşlar.. Karahaytlı mestanlar Zurnacı Ali efeler.. Çakırçalının arslanlarından ünlü gökçen yere - üç deyi.

Çaldan dört sahra topu da getiriliyor Artık cephe kuruldu. Milli kuvvetler, günden güne artmakta. İşin cennetini bonlara bakmak.. Ne ele para var ne de geride ambarlar.. İş, çapula dökülüp de

köylünüu canına tak dedirenden her şeyi yoluna, düzenine koymak gerek.

Ortada devlet nüfusu da yoktu. Hükûmet kudretide: Başı boş bir millet...

Bizim tarafta iş başında bulunanların çoğu, paralı.. Alavereli işlerden yana açıkta duruyorlar. Biz birkaç zabit, bile fırkadan kaçamak maaş alıvermişiz!

Derdin birincisi: cephede yoksulluklarının önüne geçivermek.. ikinciside: Dünyanın ahirine düşmüş olan "Kuvayi Milliye„ yi içinde umumî harp mesulleri İttihatçıların.. Yenilmiş ordu zabitlerinin ve itilâf devletlerine karşı silâh kullandırmayacaklarına sözveren hükûmet adamlarının parmağı bulunmayan bir millet kalkışması diye göstermek...

Bu kayğı ile ortada birşeyler döndü. Derken demirci Mehmer efe, dağ gezginciliğinden el çekip oturmak istediği bortogandan arap Nurinin eli; Nazillili Hacı Süleyman efendinin çağırması ile getirtildi.

Cephede bulunup da işlere çeki düzen verenlerden başlıcası İzmir İttihat ve terakki murahhası Celâl bey kara gözlüğü ve top sakalı ile "Galip hoca„ adını takınmış...

Şimdi, isterlerse İstanbuldan gelip baksınlar: Millet, bir dünkü eşkiya kumandasında kendi başını kurtarmağa bakıyor.

Silâh, cephane, giyecek, yiyecek, insan, hayvan, para akıyor artık; hele bir yerden bir şey istensin de gelmesin. yahut can sıkacak kadar geciksin, savatlı mavzerlerin ağızları dönüverirdi oraya...

Bir bakıma: Efenin iş başına gelişi, günün çok büyük bir işi olduğu kadar, bilgi kudretinin, kumanda kabiliyetinin, hükûmet kuvvetinin büyükler nüfuzunun da mesuliyet alış verişinde batması demektir.

Gerçek, şu kargaşalıkta ortalığa söz geçirmek, esir hükûmetin bizi yenen düşmanlara bakup onlar ağzından savurduğu tehditlere aldırış etmeden dileğini yaptırmak anlaşıldı ki her yiğidin elinden gelmiyor!

Halbuki cephe tatunmak.. Bunca can doyurulmak ister: Bunun için de para lâzım....

Hiç unutamam;

İzmirin ilk işgal günlerinde Denizliden Çala göç ediyorduk. Belönde konaklamıştık. Bu sırada konya taraflarından bir Süvari bölüğü gelmişti. Gün doğuyor, Sular kararıyordu. Terlerini kurutmak için atlarını yedeklerine almış gezdiren tunç suratlı insanlar. Attilâ ordularının Oğuz ellerinin kanatlı birer karaltısı gibi kurumlanmış, ağır ağır daire çevirip yürürlerken kumandanları Ekrem bey, yanımızda, köylünün birine, arpa yokmu diye sormuştu? Aramızda bulunan Belevli Yusuf bey hemen elini koynuna sokup cebinden kalınca bir torba çıkarmıştı, bir kaç günlük yem ve yiyecek tedarikine yardımı olur diyerek özür dileye dileye parayi bölüğün mülâzımına uzatmıştı.

Elinden gelirse başka birinden para al bakayim!

Kuvveti çoğaltmak.. Her yakayı baskı altında bulundurmak da ayrı bir iş.

Obir yönünde baş döndürücü sonsuz uçurumlar bulunan [Aydın, Muğla, Menteşe ve havalesi umum kuvayi milliye kumandanlığına) demirciyi geçirmek için onum çizmelerinin altına omuz vermek, açık söylemeli bugünkü bir gerektir.

Bir an için düşündüm:

Buralarda demirci...

Salihlide çerkez Etem...

Ödemiş ve birği taraflarında sarı efe..

Daha bilmem nerelerde bilmem kimler..

Tıpkı Gazan hanın düşürdüğü selçuk devletinin ortadan kalkışını andırır bir tarih dönümü !

İstambulda inğilizlerin zencirlediği Osmanlı imparatorluğu koca diritnutların pervanelerine kapılmış, parçalanıyor altından devlet küheylenı kaçan padişah halâ elinde tuttuğu kopuk dizginlerle avunmağa çalışıyor.

Millet, şaşırmış, bu korkunç tarih fırtanasında nallarından kıvılcımlar çıkan, gözlerinden alevler fışkıran devlet küheylanını yakalamak için dağdan dağa siyirtmekte.

Allah bu öz devlet binicisine hayırlı başarıklıklar versin. *İbrahim Şevki*

Sevgi ahlakı

Şair Goethe: "Hayatta hiç olmazsa bir şey sevelim„ diyor. şu kısa cümlenin ifade ettiği alemşumul ahlakî esası içimizde acaba kaç kişi hissedecek kadar "faziletli„ dir..?

İnsanları belki her insandan fazla seven, bununla beraber onların en hudbin bir insiyakla yekdiğerine karşı daimî bir münaferet havası içinde yaşadıklarını gören büyük Goethe bu sözünü "Hayatta herşeyi sevelim„ şeklindede söyleyebilirdi. Fakat onun şeniyeti olduğu gibi gören nafiz zekâsı, bu büyük beşeriyet muhibbini bu büyük idealisti insanlara karşı bir ihtarla bedbin vapmış ve bu kadarını şöylemeğe dili varmamıştır. Goethe biliyordu ki her insanda namütenahi sevgi kabiliyeti yoktur. Buna malik olanlar ancak nadir istisnalardır.Ve hayatta bir tek şeyi sevebilecek insanlarla her şeyi sevebilecek insanlar arasında derece derece sevgi kabiliyeti taşıyan ruhlar vardır, Goethé nin sözü hiç bir şey sevmiyen insanlar içindir. Ona nazaran bir tek şey sevmiş olanlar kurtuluş yoluna girmiştirler.

Kalbini, hissini veya sadece fikirlerini hiç bir şeye bağlamamış olan insan ruhan serseri vaziyetindedir. Ruhun istikrarı sürekli süreksiz bir alaka ile mümkündür. etrafımızı kuşatan maddî ve manevî mevcudattan hiç birine karşı temayül duymayan kimseler yer yüzünde haip ve hasir kalırlar; hiç bir gayeye merbut bulunmadıklarından daimî bir can sıkıntısı içinde yaşarlar.

Fakat bu manevî yoksullukların cemiyet üzerinde de bilvasıta olsun birçok menfi ve mühim akisleri vardır, Hiç birşey sevmiyen adam kabiliyetsizliğin en bariz ve sun'i olan koyu bir hudbinlikle malüldür. Hutbinliğin aksi olan fedakârlık sevmekle kabildir. Sevmeyen adam fedakâr olamaz. Hudbin sevği, sevği değildir. Fedakârlık mefhumu ise fazilet mefhumile tevemdir . Tam bir sevgi tam bir fedakârlığa, tam bir fedakârlık tam bir fazilete tekabül eder.

İsa: "herşeyi seviniz„ diyordu. Bu "her şeye karşı tam bir fedakârlık hissile mütehalli olunuz„demekti "sana bir tokat vurana öteki yanağını uzat„ demesi de en ilâhi bir remizdi.

Mademki ideale hakikatler yolundan yörümeyi şiar edinen en pratik bir felsefe devrinde yaşıyoruz, Goetheye imtisalen sadece: "hiç olmazsa bir şey sevelim„ dimekle iktifa edelim. Sevmekte idmanla iktisap edilebilir bir haslettir; bir tek şey sevmeyi ögrenen kimse ruhunu bir kaç şey ve belki her şeyi sevebilecek seviyeye de yükseltebilir. Fakat bir tek şey sevebilmek bile bir çok insanlar için dahi muhitleri için ne büyük mazhariyettir,

Etrafımızı saran şeyleri, sevebilmekle ve bu kabiliyeti iktisap etmekle hem kendi insanlığımızı idrâk edecegiz hem de muhitimize insanlık göstereceğiz. Akrabamızı sevelim dostlarımızı sevelim lâalettayin her isana karşı esas olan teveccühkâr muameleyi gösterelim. mesleğimizi sevelim. Tabiatı dağı, kuşu kediyi, köpeği sevelim. Bütün bu sevgilerin varlığı benliğimizi dolduracak kendimizi boş hissetmeyecegiz. Hissimiz müfekkeremiz bir şeyi, bir kaç şeyi , herşeyi bağlı olacak bu birşey, bir kaç şeyi , herşeyi hayatımıza gaye telekki ederek bir peygamber ruhu taşıyan vücudumuzu hissetmeden ecele kadar taşıyacağız.

Sonra düşünmeli ki hayatımızda binlerce ve on binlerce kişi ile temas ediyoruz. Bu kimselerin bir çoğile az çok devamlı münasebetler tesis ediediyoruz. Bu münasebetlerin devamı müddetince sevebilmek veya sevmemek kabiliyetimize yani fedakâr vehutbin ve yani faziletli veya faziletsiz olduğumuza göre onları mesut veya bedbaht edeceğiz. Bu insanlarda hürmet ve muhabbet ve minnettarlık veya nefret ve istikrah hisleri uyandıracağız.

Birinci şekle göre, birçok bedbin hayalleri takviye edeceğiz, onları insanların eyiliğine inandıracağız, onlara eyilik yolunda yürümeyi tercih ettirecek vesileler vermiş olacağız. İkinci şekle göre, bir çok hüsnü niyetleri sukutu hayale uğratmış olmakla tufeyli ruhumuz cemiyete en fena bir şekilde mızır olacak-

Fakat müfrit bir idealizme düşmeden yine tekrar idelim: "Bir şey olsun sevelim„ bu bir tek şey bile bizi meskenetlerden uzaklaştırmıya kifayet edebilir. Fakat bunda lâzımdır ki sevgi hakikî olsun, yani hayatın gayesi telâkki olunsun. Mesleğine "âşık„ doktor bütün mevcudiyetini ilmine, hastalarına hasredecek. O bir cerrah ise cerrahî keşiflere tavassut edecek ve muvaffak olacak ve belki iktidarsız cerrahların elinde can vermeğe mahkûm binlerce on binlerce hastaya hayatlarını hediye edecek. Onun bir de insanlık âşıkı olduğunu farzedelim: Bu takdirde belki en muhtaç, en fakir kimseleri muhakkak ölümlerden meccanen kurtaracak yeğâne insan o olacak.

Herkes nefsini, hüsnü hayatında hiç olmazsa bir şey sevecek surette terbiyeye çalışmalıdır. Şahsın ve cemiyetin necatı bu yoldadır. Sevmek fedakârlık, fedakârlık ise fazilet demektir. Şu halde faziletin esası sevgidedir.

Sevelim; her şeyi sevelim: hiç olmazsa tek bir şey sevelim.

Ziya İhsan

Anneme

Ayrılık hicranı seni üzmesin
Feryadın,karşımda hızla gezmesin
Bu gibi acıyı kimse sezmesin
Uzaktan uzağa ağlama anne!..

Ayrılık içimde büyük bir keder
Gurbette perişan, sefil, derbeder.
İstikbal savaşı bunu emreder
Beyhude karalar bağlama anne

Kalbine kaygulu, feryat dolmasın
Altmışlık çehrende hüzün olmasın
Ümit bağlarının gülü solmasın
Benimde kalbimi dağlama anne!.

Acılar silinir, neşeler doğar,
Gecenin ardından, bir gündüz koğar
Bir günde yokluğu varlıklar boğar
Bir içli su gibi çağlama anne

M. M.
Feridun

Londra:
28 Teşrini evel

F. Kurtoglu
Belçika, Hollanda, İngiltere ticaret mümessili.

Sünkercilik
VE
Dünya Sünker Ticareti
Mahiyeti - envaî - çıkarıldığı yerler

Mahiyeti:

Sünker, muayyen hararet ve akıntı şeraitini haiz koylarda deniz dibine yapışarak toplu bir halde yaşayan ve herbirinin hücreleri arasında su müruruna ve bu surette tagaddilerine hizmet eden sayısız kanallar dolayisile porifera (latince de porus: mesamat fero: hamil) namı verilen canlı hayvanların iskeletleri veya cesetleridir. Kimyevî tahlilleri tabii ipeke tamamen müşabih mahiyette olduklarını göstermiştir. Hayvanat ilmi noktasından 10 kadar sınıfa ve şekil ve hacımları itibarile tali bir çok sınıflara ayrılır. Fakat umumî ve ticarî noktadan iki büyük sınıfta toplanabilirki : 1) latticed sketons- Dictyoceratida, yani örgü manzarası gösterenler 2) Tree - like skeletons- Dendroceratida: yani bir ağaca benzeyenlerdir.

Tabiatta envaı:

Tabiatta mebzulen mevcut olmayup zirdeki sahalara münhasırdır :

1) Akdeniz havzasında : Ege sahilleri ve bilhassa Anadolu sahilleri ve Marmara , Sürye sahillerinin bir kısmı , Tunus kıyıları Adıryatik kıyıları

2) Karadeniz ve Bahriahmerin mahdut yerleri .

3) Afrikanın şarkında Madagaskarın şimal sahilleri .

4) Avusturalyanın şimali ve Filipin adalarının bir kısmı .

5) Amerikada Kûba adası sahilleri ve bilhassa garp sahili , Şimali Amerika birleşik hükûmetlerine ait Meksika körfezi kıyıları ve Florida yarım adası etrafı ve bu körfez cenup ağzında İngiliz hudurası sahilleri .

Mamafih bu mahdudiyet aşağıda izah edileceği üzere , Bahriahmer ve Karadeniz mahsulleri mukavemetsiz ticarette kabili istimal bir halde olmaması , Ege denizinin Türk kıyılarından madası bu hayvanların kökünü kesecek derecelerde taranmış olması, diğer sahalardaki süngerlerin iri delikli, mukavemeti az ve adi kaliteden bulunması dolayisile halen tabii ve kalite itibarile eşsiz sünger tarlaları yalnız Türkiye sahillerinde bulunmaktadır.

sun'î Tarlalar

Florida sahillerinde ve şimali Ostralyada sunî olarak tarlalar vücuda getirilmiştir. Fakat hem rendman az hem kalite çok aşağıdır.

Sureti aynen 26 - 11 - 1932 tarihli ve 19 - 1938 numara ile ofise ve alâkadar odalara vs İş, Ziraat ve Mersin ticaret bankalarına gönderilmiş olan"Amerika Bureau of Fisheries„ raporundan yalnız şu satırları naklediyorum: Sünger halk nazarında, tuvalet ve ufak tefek şeyler için kullanılır bir madde olarak tanınmıştır.

Fen noktasından ehemmiyet ve kıymeti ise pek çok geniştir. Bir çok ticarî ihtiyaçlarda sünger gayri kabili feragattir. Kâşiflerin uzun ve mahirane mesaisine rağmen yerine aynı ihtiyacı tatmin eder bir madde ikamesi kabil olmadığı gibi bnlunabileceği de çok süphelidir. Sünkere bu kıymetini veren hassaları pek çoktur. Ve bu hassalar hiç bir tabiî veya sun,î diğer bir maddede bu kadar mümteziç bir halde bulunmadığı için sünger ihtiyacının tatmin edilmesinin devamını temin etmek medeniyete küçük bir hizmet değildir-

Taklitleri:

Lastik süngerler ve"Luffa Egytica„ denilen ottan yapılanlardır. Fakat bu taklitleri tuvalet-sanayii noktasından, aşağıda tabiî süngerin ticarî vasıfları tadat edilirken zikredilecek evsafa malik degillerdir. Tabiî bir sünger parçasına kuvvetli bir pertevsiz veya mikraskopla bakıldığı zaman namütenahi , harice doğru dik ve fakat her biri emici hüceyrelerden mürekkep kıllarla örtülü olduğu görülür. Kaynatıldığı zaman veya her hangi kimyevi veya hararet unsuru altında bunların hassaları bozulmaz. Mesela vücut tuvaletinde kullanılan süngerler bu hassaları dolayısile, vücudun mesamatına girerek esaslı surette temizler ve rütubet ve pisliği emerler ve bu emdikleri şeyi, terkip ve hassaları bozulmaksızın muhafaza ve sıkıldıkları veya yıkandıkları zaman harice defederler. Taklitlerde bu hassa hiç bir vechile yoktur.

Tarihi:

akdeniz Havzasında teessüs etmiş eski medeniyetlere ait asar süngerin onlarca malûm ve istimaı edilmekte olduğunu ve en yüksek kalitelerin o zamanda bu günkü Türk kıyılarında bulunduğunu teyit etmektedir.

Beynelmilel Piyasada tanınan ticarî tipleri:

Bu günkü ticarette kabul edilmiş nevileri, ihraç ve ithalmerkezleri, ihraç, işlenme, anbalaj.

Beynelmilel piyasada kabul edilmiş tipler şunlardır:

1)"The fine Turkey Cup Euspongia officinalis molissime.„

Cup bir çiçeğin kadeh şeklindeki tüveycidir. ince, nefis demektir. Gayet ince mesamatlı, son derece yumşak ve dayanıklı Şu halde bu nevin tercümesi: Türkiye ince kadehi demek lazım gelir. En kıymetli en pahalı süngerlerdir. Mesela beş santim irtifaında külah şeklindeki bu neviden bir süngerin perakende fiati on Türk lirası toptan fiati 5 - 6 türk lirası raddelerindedir.

2) "The Fine Turkey Solid E. officinalis adriatica.„ Sağlam Türkiye incesi demektir. Digerinden kalite itibarile biraz daha aşağı, fekat hacimce daha büyük. müstatile yakın son derece yumşak umumiyetle banyolarda kullanıldığı için "Bath-spon - gede„ denen süngerlerdir.

3) "The Zimocca,Aroum Turkey„ veya "Hard Greek Euspongi Zimocca„ denen süngerlerdirki Fransızlrrın "dure fine„ dediği sert kalitedir. Büyücek mahruti külâh şeklinde ve ağız tarafı adeta birdenbire yaygın bir daire şekli gösterir, sathı sert, bilhassa tathiratta kullanılır.

4) "The Elephans Ear Espongia officinalis lamella„ fil kulağı. İsminden de anlaşılacağı üzere bir tarafı

açık mahruti külâh şeklinde, az derin ve ince kenarlı olan bu süngerler son derece elâstiki nesiçlerile bilhassa cilâ işlerinde kullanılır. Biraz kalınca kenarlari banyo ve friksiyon için istimal olunur.

5) The Honeycomb Hippospongia epuina arı peteği nevi, büyüklüğü, ensacının muntazam bulunması itibarile banyo ve friksiyon için en çok kulanlılan nevlerdendir. Turkey Solidlerden büyüklüğü, ensacı arasındaki boşluklar ve mesamat arasında bazen mesamatsız sahalarla ayrılır. Fransızların Venise dediği-sahife 2 şekil J - bu süngerlerin en eyileri Akdeniz de yetişir. Bahama ve Florida sahilleri mahsulâtı ancak bu en yüksek olarak bu kaliteyi verir, yalnız Akdenizinkiler biraz daha kabarıktır.

6) Glove sponge [Euspongia tubulifera] eldiven süngeri ve Fransızların tabirile " Gant de Neptune „ bilhassa Amerika sularında bulunan süngerlerdir . Süngerler üzerindeki kıl şeklindeki istitaleler daha uzun ve fakat yatkın ve az alestikidir. Akdenizin temamen aksi ve kıymetli olan ayni mahsullerinden bu adiligile tefrik olunur. Bu fark Akdenizde vasatî 17 santigrat hararete mukabil, Amerika sahâlarında 27 santigrat hararet bulunmasından ileri geliyor.

7) wool sponge [Hippospongia gossypina] yün süngeri iri, sathı koyun yapagısını andırır. Delikleri büyük, boşluk ve kanalları derindir. Az mukavimdir. Akdeniz sahası haricinde de bulunur.

8) The velvet sponge - Hippospongia maeandiformis - kadife süngeri . Ayni zamanda Akdeniz havzası haricinde yetişen ve sun'i zer tecrübesine esas olan bu neviler , yumşaklıkta Türkiye süngerlerine yaklaşır . Yalnız istitaleleri az alestiki ve yatkındır .

9) The Hard - Head veya Hoencomb Reef Sponges - Euspongia agaricina - sertbaş sünger isminden anlaşıldığı üzere sert kirli renkli süngerlerdir .

10) The Hairy yellow sponge - sarı kıllı sünger - Euspongia corlosia buda sarı renkli ve sert süngerdir . Gerek bu gerek Hard - Head sıkıldığı zaman avuç içinde Zimocca nevi intibaı verir . Bu nevin Amerika ve Ostralya suları ve şarkî Afrikada çıkan adi nevilerdir .

11) The Grass sponge - Hipospongia graminea ve Hippos. Cerebriformis - çayır süngeri.

12) Fine Soft Sponge - Cossinoderma laniginosum - yumuşak ince sünger. Filipin sularında ve Ostralya şimalinde son senelerde tesadüf ettikleri Türkiye süngerlerine uzaktan uzaga benzeyen bir kalitedir.

Bu kalitelerin birbirine nazaran fiat farkı:

Takriben şöyle ifade edilebilir:
300 gram Turkey kap:
1 kilo akdeniz honeykap veya-Vulisponjina
3 kilo Velvet veya Yellovisponja
10 kilo gres veya glov ispenja muadildir.

Başlıca ihraç piyasaları:

Türkiyede: Bodrum, Mersin, İzmir, İstanbul.

Yunanistanda: Kalynos, andros, Pire, argos, Hydra.

Süryede: Berut.

Şimali Afrikada Tünüs, Sfax, Trablusgarp,

Madagascar da: Maroancetra, helille, anlalava.

Gubada: La havane, Guines

Şimali amerikada: Florida, Charlotte

Yucatan da: sn. Felipe.

Ostralyada: Port Philip.

Bhama ve haiti adaları.

Başlıca ithal ve tevzi piyasaları :

Treste , Marsilya, Amistirdam, Rotterdam, anvers, hambourg, Londra, Stokholm, Barcelone, Nevyork, Berlin, Stuttgart, Paris, Lyon.

İhraç ve işleme:

Muhtelif memleketlerde süngerleri deniz dibinden ihraç için kullanılan vastıa ve usullerden bu muhtırada bahse imkân yoktur. Malumdurki sünger ayni senenin muayyen aylarında yapılır. Süngerler hemen daima deniz dibinden çetin vaziyette kayalara merbut bulunduğu için, avcılık müşkilât ve bazı tehlikelerde arzeder. Dalğıcın hem sihhatini hem asudehalde en eyi parçaları en itina ile kesmesini temin esastır. Bu noktadan telefonlu, nefes borulu, fotograflı, bıcaklı dalğıç elbiseleri vücude getirilmiştir. Bu noktadan en son icat edilmiş dalğıç takımlarından en mühimi«Appareille respiretoireFenez» dirki 40-42 Rue de Vitry Alfort-Ville lez Paris adresinden istenebilir.

Denizden çıkarıldıktan sonra:

Dalğıç "ağ, Haapons veya Cloche aklongeur„ hulâsa ne yolla ve ne vasıta ve şekilde deniz dibinden sökülmüş olursa olsun, çıkarılır çıkarılmaz ilk tabi tutuldukları muamele bol tatlı su ile yıkamak ve Jelatinli kısımları tahallül edinceye kadar güneşsiz bir yerde serili bıraktıktan sonra güneşte kurutmaktır. Bu izahattan da anlaşılacağı üzere deniz dibinden çıkarılan süngerler yapışkan bir madde ile örtülü ve doludurki, su içinde iken hayvanın deliklerinden su geçerken gıdai maddeleri alıkoymasına hizmet eder. Tatlı suda yıkanırken esas nesç ve şekli bozmayacak şekilde ecnebi madde ve bozuk kısımlarda itina ile kesilir.

Ayıklama

Eyice güneşete kurumuş süngerler: I) renk 2) şekil 3) hacim 4) yumuşaklık 5) incelik yanî mesamatının ve cildinin inceliği 6) metaneti 7) intizam ve insicamı 8) imtisas derecesi itibarile gruplara ayrılarak her gurup ayrıca aynı esaslar ve yokarıda zikredilen ticari tipler esasları üzerinden bir kerre daha tasnife tabi tutulur.

Renk: İtibarile en makbul olanlar beyaza yakın ve beyaz bulunanlardır.

Şekil ye hacim: Süngerin mahalli istimali noktasından haizi ehemmiyettir. Sureti umumiye 8 inçten fazla uzunlukta olanlar parçalara ayrılır. Ve ticarette «Cuts» kesilmiş namı alır. 8 inçe kadar olnalara "Forms„namı verilir. Her ne olursa olsun şeklen muntazam, kalıplı ve dökünt-üsüz ve dal budaksız olması ticaret ve fiat noktasından haizi ehemmiyettir

Yumuşaklık: Fiatlerle birinci derecede amil unsurlardandır. Süngerin umumî bünyesi ve nesci ve istitalerinin mükemmeliyeti bu suretle taayyün eder.

İncelike: Yani "finesse„ keza fiatta birinci derecede amillerdendir. Gerek "Softness„yumuşaklık gerek Fineness

incelik pertevsizle, nesc ve istitaleler muayene edilerek daha eyi tefrik olunabilir.

Metanet ve mukavemet: Hem sağlamlık hem kimyevî mahlüller ve sıcak suya mukavemetidirki keza bünyanin tetkiki ilè anlaşılır.

Tecanüs "Resiliency„Sünger avuç içinde sıkıldıktan sonra eski hacmini almaktaki süratle müşahede olabilir.

İmtisas "absorptoieness„ Sünkerin suya batırıldıktan sonra yavaş yavaş veya süratile suyu emmesi, az veya çok miktarda emmiş bulunması, sudan çıkarıldıktan sonra sıkılmıya hacet kalmadan muhteviyatını terketme nisbetidirki yukarıdaki vasıflarına nazaran değişîr ve mahalli istimaline nazaran bazan biri bazen diğeri tercih edilir .

kimyevî mahlüle batırma

Evvela Jelatin ve yaglı vaziyetinden büsbütün sıyırmak için 50 santigrat hararette suya 1-2 nisbetinde"carbonate de soude„ilave edilerek sünkerler içine daldırılır ve bir müddet bu suda durdurularak karıştırılır.

Ondan sonra renklerini daha yeknesak parlak ve beyaz hale getirmek için yüzde 2 "acide oxalique„i havi bir mahlule batırılır. Ve tekrar güneşe arz ve kurutulur.

Standardizasyon ve ambalaj

Kati istandardizasyon ameliyesi bundan sonra başlar. Yukarıdaki izahat bir arada hatırlanarak kendiliğinden meydana çıkarki Türkiye sünkerleri hali tabiide en mükemmel evsaf ve ebadı haiz sünkerlerdir. Yukarıda tadat edilen vasıflar itibarile birbirinin aynı sünkerler bir araya getirilerek: 30-45-60-84-112-140-200-250 ve 36-45-60-84-100-120-160-80 li sandıklar vücude getirilir.

Yüksek kalitede sünkerler tane itibarile satılır.

Grass Yellov.. gibi âdî kalitelere gelince bunlar pamuk balyesi tarzında 4 çenberli balyelere konur ve "lb„ olarak satılır. Bunlara sureti umumiyede"decoratorsda„denirki boya ve sair sanayide kullanılır. Bunların eyiceleri"Carded Skonges„ namile daha itinalı tasnif ve grosse yani 140 adet itibarile satılır.

Yüksek malların sandık ambalajın da çok fena sünkerler ayrı ayrı selofan kağıt içine konur ve selofan ağızları yuvarlak ve kalite numarasını gösteren bir kâğıt mühürle yapışıktır . Sünkerler üst üste değil yan yana konduğu için sandık ince ve mustatildir .

Türkiye ve Ege havzası sünkerleri

Bu izahattan anlaşılırki , Türkiye suları filen ve tabii bir inhisar halinde bütün dünyanın yalnız en nefis degil en bakir sünker tarlalarına malik bulunmaktadır. Adiryatik sahilleri ve Yunan sahilleri tamamen taranmış bir halde olduğu gibi Suriye ve Tunus ve Trablus sahilleri de ancak kaba ve adî , hacmen büyük ve fakat kalite itibarîle aşağı mallar vermekte olduğu için Akdeniz havzası itibarile münferit bir vaziyete maliktir. Sünker tarlaları Mersin yakınlarından başlayor, Anadolu garp sahillerinde kesafet peyda ediyor, Marmara cenup sahilleri ve Kara denizin bir kısmı da buna inzimam ediyor. Halen bir kısım Yunan adaları ve ezcümle Kalymnos Bodrum ve diğer Türk yakalarından kaçak veya doğrudan doğruya getirilmiş ham sünkerlerin işleme merkezi halindedir. Sünkercilerimizden bir kısmının muamele vergisinden kurtulmak için deniz ortasında mallarını Yunan kıyılarına devir ettikleri anlaşılıyor: İşleme görüldüğü üzere fabrika tesisat meselesi değildir. Avrupada yüksek kalitede Türk süngerleri ve diğer nevi sünkerler üzerine ticaret hemen tamamen yahudi ticarethanelerin elindedir. Bunlar her sene Haziran veya Temmuz aylarında Yunanistana ve ezcümle Kalymnosa giderek ham sünger satın almakta ve mahallen basit tesisatla işleterek Avrupaya göndermektedir. Tabiri diğerle bu ticaret Avrupa için exotique mahiyetini muhafaza ediyor.

İstihsal sahalarında bir metre topraga malik olmayan bu adamların sergilerde istandlarında ve şehirlerde ticarethaneleri şubelerinde, dalgıç kılıklı resimleri, Kalymnos ve Bodrumda fabrikalarına ait resimler, eşek, deve üzerinde çıkarılmış fotograflar bu ticaretin istihsal kısmına ait muhayyel müşkilat ve tehlikeleri gösterir manzaralar vardır. İngiltere de bu ticareti elinde tutan müesseseler şunlardır:

Alıcı adresler

United Sponge Co. 41, Royal Mint Street London E

Conhen 36,City Road London E. C. 1

Cresswell Brothers 18819 Red Lion Spuare Y. C. 1

International Sponge Importers 32 - 36, City Road, London E. C. 2

İngilterede

National Sponge and Chamois Leather Co. 34, City Road, E. C. 2

John Philipps a. Sons Dingley Road, City Road, E. C. 1

Vouvalis Co, Ltd 14, Bevis Marks Eı Cı 3.

Sureti umumiyede ham ihracatın zararı

Türkiye için en eyi yol

İşlenmemiş sünger ancak aşağı kalitede ve alıcının basit bir "degressage„ muamelesinden yani jelatinli kısmını ayırdıktan sonra istimaline tahsis edebileceği mallardır. Eyi mallar ve meselâ Türkiye mallarını işlenmemiş halde ihraç etmek bu aşağı mallar derecesinde fiatlere satmak demektir . Birçok memleketlerde ve meselâ İngilterede işlenmemiş mallar için piyasada alıcı yoktur .

İtalya gibi bazı memleketler ise, bunu kendiliklerinden yapamıyan memleketlerden ucuz ucuz alup işlemek ve sonra satmakla geçinir bir sınıfı ticaret vücude getirmiştir.

Türkiye sayısız servet menbalarından birini teşkil eden, sünger tarlalarını işletmek için:

Türk malları nasıl ihraç edilmeli ?

1) Bu tarlaların bulunduğu sahalar itibarile, rasyonel surette istismarı temin edecek devlet iştirak ve nezareti mevcut millî bir teşekkül vücude getirmeli, bugünkü Afyon inhisarının bazı esasları ve ruhlarından istifade edilebilir.

2) Mahsulâtın dahilde temerküz edeceği bir piyasa tesis etmeli bu piyasa bodrum, İzmir, Mersin, gibi muhtelif mahallerde de olabilir.

— Açık mektup —

Cenabşehabettin Beyefendiye

Muhterem üstad,

İki ay evvel akşam gazetesinin anket muharrırıne verdiğiniz mulakatle ve flkir âlemimizde çok derin bir boşlukta yer alarak intişare başlayan ve raklâmı esnasinda sahibinin ismine dayanarak içlerde uyanmış ümitleri ilk sayılarile kat kat kuvetlendiren " ana yurd „ mecmuasının ikinci sayısında kıymetine ölçü bulamadığım makalenizle edebiyatımızın en derin yaralarından birine tedavi neşterinizi vurmuş oldunuz.

Muhterem ustat; Söze başlamadan müsaade buyurunda mevzu haricinde hisseme ait küçük bir istirrat yapayim niçin siz ve sizin bugünü tahlif eden nesliniz, o müptelaların karşısında, bir anda sesini kesüp,kalemini kırarak uzlet köşesine çekilivermiştir. Bu günü niçin kendi kemal hizalarına getirdikten sonra tekâmül serbestisini vermek şöyle dursun , gözünü henuz açmadan terkedivermiştir. Manevi mesuliyetini omuzlarınızda taşıdığınız bu günü ne suçu vardıki eğri ve çıkmaz istikametlere yol alanların eline sahipsiz ve kimsesiz bırakıverdiniz. Onlara hatlerini bildirecek kadar ilminiz mi yoktu, sesiniz mi kısılmıştı, cesaretiniz mi kırıktı?. Nesliniz namına kabul etsek bile bu çok, pek çok meşkur hareketiniz telafisi güç bir zaman kaybetmiş, lüzumundan kat kat fazla geçikmiştir kanaatindeyim...

Evvelâ bu günün yalnız bırakılan nesli başlı başına, düşe kalka bir hayli yol almıştır. Buna yeni veçhe vermek çok müşküldür. Saniyen, sizinle evelce de olsa el ele, yan yana tek bir adım bile atmamış bulunduğundan hareketini hareketinize uyduramaz çok sendeler ve belki de durur. Makalenizi eski aruz veznini tavsiye ediyorsunuz halinde anladığıma hüküm buyurmayımız. Fakat yeni dilimizin bünyesine göre yeniden tertip edilse de aruzun tarifinden anladığımız çerçevenin ana hatlarında mahsur kalmak şimdiye kadar böyle bir kayıt tanımamış edebiyatçılar için ne demek olduğunun tahmini kolaydır.

Bugünkü müşkülâtların bütün sebeplerini, hayatta iken tarihe mal edilmenizi, bunca yıllar kendinizin de terviç eder şekildeki sükûtunuzda aramakla hak sahibi olmakla çalışmıyorum. Fakat Tamamen tesiri altında bulunduğum, muvaffakıyeti derecesi yalnız kendinize mahsus makalenizin peşine takıldığım fikirlerinizin tatbik mevkiine konulması şöyle dursun; nazariyenizi bugünkü neslin ciddî surette mütalaaya şayan görmesinden şüpheleniyorum. Yalnız biraz evel arzettiğim gibi, vaktin çok geçmiş olmasının icap ettirdiği gayret yine siz üstatlara düşdüğünü görmekle ve sarfı lâzım gelen kudretin sizde meknuz bulunduğuna iman etmekle müteselli ve müsterih olarak mevzua avdet ediyorum.

Bizde nazim edebiyatı, Osmanlı devletinin kurulmasından bu güne kadâr manasız ve lüzumsuz bir teassupla şikilpersitlikten kendini kurtaramamıştır. Kim bilir, belki de içtimai vazifelerini hiç bir zaman idrak edip başaramaması da bu yüzdendir. Sayısını ona çıkaramıyacağımız bir kaç şahika , üç beş tepeyi bir tarafa bırakırsak; baş kaldırmış yeşil bir ot bile bulunmıyan çorak, nankör bir çölden başka elimizde ne kalır?

Edebiyat tarihimizi bir harita şeklinde resmetmek mümkün olsaydı manaye ve ondan beklenen gayeye uyğun tabii hudutlar çizebilmekten ziyade, şekilcilik öğrense her türlü fedakârlık iht'yar edilmiş gülüüç bir krokiden başka neye malik olurduk?

Muhterem üstat; ne size, ne diger edebiyatçılara ve ne de meraklılarına yeni birşey söylemek iddiasina hiç bir zaman düşemem. Bütün bu tafsilâtımın neticeye götüren birer tasvirden ibaret bulunduğunu kabul buyurursanız, ukalâlığa düşmüş olmak endişelerinden beni kurtarmış olacaksınız .

Divan edebiyatımız zamanında Acemden geldiği şeklıne halel getitirilmesine cevaz olmıyan aruz veznine uymak için, tatbiki reva görülen imale şirıngalarının öz dilimizin bünyesinde yaptığı tahribat affedilir suçlardanmıdır ? O zaman aruz vezni kendi haricinde şiir bulunacağını kabul etmek fikrine bile istihfafla bakan gür bir ara itiifakına malikti. Memleketin şurasına burasına dağılmış halk şairleri ise adlarından da anlaşılacağı veçhile o zaman için edebî zevklerinin hesaba alınmasına bile tahammül ve tenezzül olunmıyan halk ile temastan ileri geçemiyorlardı. Çünkü, edebiyat sarayının kapusunun kilidini ancak aruz vezninin altın anahtarları açabiliyordu. Bu hal asırlarca böyle devam etti . Tanzimattan sonra halk ile havas arasında müthiş dil uçurumunun mümkün mertebe doldurulması kanaati hasıl oldu. Anlaşılması ancak ihtisasa bağlı olan arap ve acem kelimelerinin istimalden uzaklaştırılmasına ve yerine daha maruf arap ve acem ve bazan da yüz kızartmıyacağına kanaat getirilen ana dilden alınan kelimelerin kullanılmasına başlandı. Nazım edebiyatımız yeni yeni zuhura başlıyen bu kelme kafilesinin çok serbest inkişaf etmiş bünyelerine göre aruz veznınin çok mazbut kılışesinde tadilât yapacak yerde; tuttu, kelimelerin

---

Ve ham sünger satışı borsayade allınabilir ve eyi olur.

3) Piyasa merkezlerinde işleme istasyonları tesis etmeli. Ve sabit nevleri tespit ederek istandart bir halde işlemeyi ve ihracı temin eylemeli.

4) Balıkcılık mektebi hususî bir branş halinde mevcud sünger tarlaların ve herbirinin hususiyetleri, köklerini kesmiyecek şekilde avcılık tekniği hakkında bilhassa tetkikat yapmalı ve alâkadarları yetiştirecek neşriyat yapmalı.

5) Eyi bir teşkilât her zaman kolayca dahilden de hariçten de sermaye ve kredi ve alâkadar bulabilir.

Türkiye (kilo lira

İhracatı:	5,367,	27,347	17,197
Ham	133,491	9,373	78,997
İşlenmiş	233	1,515	2,271
	21,271	21,531	968
	5,084		

İthalâtı:

Ham	. . 4 14	184	962
İşlenmiş	1 16 1 79	28	281

İhraç ettiği memleketler:Yunan, Suriye, İngiltere, Fransa.

bünyelerini onun kalbine uydurmağa kalkıştı. Türkçe kelimeleri eskisinden çok, mebzul bir halde imalelendire - rek ağızlarda eveleyük gevelemeğe başladılar. Sonradan bu hale tahammül edilemiyeceğinin anlaşılması mensubu bulunduğunuz "Servetifünun„ edebiyatını doğurdu. Bu, eserlerin zahiri şekillerininin tanzimi, görüşleri, duyğuları noktasından büyük bir hamle; fakat, belki sırf aruz vezni hatırı için lisan cephesinden seri bir gerilemeyi temsil etti.

Aruz vezninin Acemden gelen bikâretini muhafaza için eski divan edebiyatile arasında cilâve tarzı ter - simden gayri bir fark bırakmadı. Hatta ondanda ileri gittiği görüldü. Misaller vermeği zait görürüm. Çünkü her ikisine de her kesten ziyade vakıfsınız.

Halbuki bu sırada meşrutiyet fikirleri memlekete yayılmış; saltanat ricalinin siyasi nüfuzları kaside sera - lerini koruyabilecek şümulünü gay. betmeğe başlamıştı. Hürriyet ve müteakip senelerinde hece vezni edebiyatımıza resmen girdi ve bu da aruz vezninin vaktile nail olduğu bütün imtiyazlara göz dikti yalınız ve hâkim kalmak istedi.

Siyasi kuvvetlerden istifadeye kalkışmıştı. Benlik varlığını yeni duymağa başlıyan memleketin hissiyatına dayanmağı en kestirme çare gördü aruz veznile mukayeseli, ilmî bir mücadeleye girmektense; hece vezni, millî vezindir diyerek buyurduğunuz gibi akan suları durduruverdi. Ve aruz vezni saltanatına aynen tevarüs etti. Fakat bu, diğeri gibi asırlarla hükümran olamadı. Çünkü; az bir zaman zarfında cumhuriyet devrine intikal edilmiş; çok değerli inkilap şefimiz, milliyet kelimesinin şekil, ve kıyafete bürünecek dar bir çerçeveye sığamayacağını, bunu çok geniş manasile anlamak lâzım geldiğini sözlerile, eserlerile dize öğretmiştir. Ve kendisi her sahada ideal türk ferdine numune olmuştur

Üç sene evel birde eli baltalılar edebiyat mabedinin kapusunu kırarak bunları parçalamak bahane sile içeri daldılar. bize serbest nazmı getirdiler. Şekil itibarile hiç bir kaide tanımıyorlardı. Bunlar eski seci sanatının en mütekâmil numunelerini verdiler. Fakat şuur inzibati altına girmiş olan siyasî kuvvetlerden istifade temin edemediler. Artık herhangi bir şahsa veya bir kuvvete intisap muvaffakiyet randumanı vermiyordu. Hatta, birçok yanlış zehapların önüne geçmek gayesile, nakil buyurduğunuz veçhile, memleketin en selâhiyetli bir kültür kürsüsünden mehum Samih Rıfat bey gibi cok kiymetli bir ilim adamı buna sarahat verdi.Şiir;

Eşkâlinin tayini devletel diğer mensublarına ait bulnndugunu söylemiş oldu. Ve bu suretle Nazim şekillerinde hürmet lâzim gelen otoriteleri, şekil istibadi manasında telekkinin önüne geçildi.

Muhterem üstad; şimdi müsaadenizle bu vadideki kanaatlarımı arz edeyim. Benim şiir hakkındaki hükûmleler kabûl ve kanaat sınırını aşamazlar. ve zaten riyazi bir katı'iyyet virecek kadar ilim ve malumat mâlzemesine sahip olmadığımı bilirim. Ancak vardığım neticelere bu güne ait kanaatlerden ileri bir gözle bakamam. " nesir ahenk „ Nazim„ düsturunuzu aynen kabûl ediyorum. Buna nazaran Nazim, ahenkle kiymeti izafiyesi yükseltilmiş nesir dimektir.

Nazim ve nesrin medlüllerini tayine bilgi cesaretlermizi kâfi farz edebiliriz. Fakat âhenge, gelince; sizin makalenizin merkez sikleti olan bu medlulü pek bukalemoni kelime hakkındaki anlayışımı bende bir misal ile gösteriyorum.

Sevgilim bugün saçını örmüş, o muhteşem meliklerin her teli bele kadar ayni minvalde kıvrıla büküle öğle dökülüyorki bu münsecim gözlükten zevk almamak için taş ölmak lazımdır.

Sevgilim saçlarını kasüp atmış; fakat onları başımda ayrılışı müstakim bir inkisam hattı çizecek şekilde iki tarafa öyle muntazam taramış ki taktir hislerimi gizlemek elimde değildir.

Sevgilimi bu sabah uyanırken gördüm. Saçları darma dağın. Zulufler alnını kapamış, bir kısmı yanlara bir kısmı ileri yatmış, bir kısmı da her teli birbirine karışık bir halde başının üzerinde kabarmış bu peri - şanlığın heyeti mecmnasında ne ilâhi bir güzellik var.

İşte muhterem üstadım, aruz vezni, hece vezni, serbest nazim muvaffak olduğu zamanlar bence, sırasile misalini gösterdiğim sevgili saçları hükmündedir. Saçını örmesini taramasını , dağıtmasını lâyikile bilen bir kadın, üç şekilde de ahengin şahikalarına çıkabilir.

Denizlerin hep bir boy, bir biçim dalgaları güzeldir. Bir kartalın semada iki tarafa kanat uzatarak süzülmesi güzeldir. Kırların renkler ve mesafelerde muttarit bir takerrürü görülmiyen baharlaşması güzeldir.

Şair bir suvaridir. Şiir, ufuklara dikilmiş koşu müntehasıdır. Ahenk seyircilerin hedefe kadar koşucuyu takip etmesidir. Artık o, istediği yoldan, istediği şekilde atını sürmekte serbest bırakılmalıdır. İntihap ettiği yolun yabancısı ise aksaya aksaya koşu harici kalmaga kendisi mecbur olur.

Bunca yıllardır, her nazım şekli ferman sahibi olmak için bütün diğer vazifelerini ihmal etmiştir. Halbuki ben, edebiyatta gayenin şekil olduğunu sanmıyorum. O, edibin, şairin şahsına, zevkine, kabiliyetine müteallik hususî libastır, kıyafettir. Özle alâkası yoktur. Teferrüata aittir.

Niçin asıl gaye olan dilin tekûmülü çarelerine, Fransızların ekol dedikleri muhtelif büyük fikir ceryanlarına bigûne kalınıyor .

Edebiyat, lisanı temizler, güzelleştirir. genişletir. mükemmelleştirir. Edebiyat, mensup olduğu içtımai kütlenin yarın cereyan edeceği vadide rahat, şuurlu, keskin olarak akışını temin için bugünden derin ve geniş yataklar hazşrlar. Edebiyat, bir millet üzerine çevrilmiş bir aynadır . Edebiyat, vatanî, fikrî aşkı ihtırası tereünüm eder. Eğer ona aruz vezni, hece vezni; serbest nazım mücadele ve hakimiyetleri esas ise lüzumsuzdur. Memleketin sırtında tufeyli bir ağırlıksır .

Şiller, göne, dante, danmçiyor, rasin, hüğo' meşkespir ve emsali garp üstatları muvaffakıyetlerini zannetmemki şekillerine medyun olsunlar. Ve onların menkıtleri şekil meselesine umumamki bizdeki gibi her şeyi tercih edecek derecede ehemmiyet versinler. Evet biz bu vadide çok aldatıldık. Aldanılıyoruz ve aldatmak isteyenlerle muhatız.

Hangi şairimiz nazmine nesri kadar ciddiyet vermeği tecrübe etmişt-

ir? şiir, bizde müntesilerinin indinde dahi eğlence ve oyuncak olmaktan ileri geçmemiştir. Edebiyatımızın tedaviye mühtaç yaralarından biri de bu olsa gerektir.

Aruz vezni hakkındaki bütün fikirleriğize iştirakimi tekrar ederim. Fakat, bu tadile ogramış aruz ve zennin tekrar istimâl mevkı'ine avdetile edebiaatımızdan hiceyi koğmaga kalkışmasının, serbest nazime kapu açmasının önüne geçmek için tedbir alınmasını da yine edebiyatımızın istikbale ait hayatına çok kiymetli bir himmet telekki ederim. Hiç bir şair bunlardan her hanği birini ihtiyarinde ne merihi, ne acizane de zubbe tananmalıdır. Edebiyatımızı buşaltan bu manasiz kasvet, özüntü kaldırılmalıdır. Bu üç vadi de ve muvaffak elan şairlerimiz bulunduğunu göz önüne getirerek eşkâle kabahat bulmakta mana olmadığını bilmeliyiz. Ihtıyar indıyi şekilde ahenk temin edemiyen ve muvaffak olamiyan şairle uğraşmağa değmez onun talii hayatında akibetini görmek bedbahtlığını kendineehazırlamıştır .

Çok muhterem üstat; ben memleketimizin en selâhiyetli tanıdığımız bir üstadının açtığı bu hayırlı ğığırdaki mütalealarını alkışlarken. millî edebiyatının hiç olmazsa dünyanın edebiyatları en yüksek milletleri sırasına girmesini gönülden isteyen ve sözlerinin her türlü iddialardan uzak bir kanaat mahsulü olduğu şekilde anlaşılmasını temenni eden bir karinizim,

Hiş bir şey söyliyememiş olsamda bu sebeuin verdiği fırsatla göynümde size karşı uzun zamanlardanberi beslediğim sonsuz saygı ve hurmetlerisunabilmek benim için fikir ve kanaatlerimin izahındaki tazminin fevkinde bir sevinç ve saadet olnyor muhterem ustadım.

Mustafa Seyit

Deli

Koyu bir karanlik var
Dağları boğmuş gibi;
Gökte uçan bulutlar
Yırtıcı bir kuş gibi...

Yaklaşırken bana sen,
Soluğum kabariyor,
Salınıp genlşinden
Gözlerim kariyor.

Yandık a doslar yandık;
Dağ kara, gözler kara.
İki katlı karanlık,
Yol açtı korkulara.

İki kara karanlık
Birbirlerine girdi,
Ve bu iki karanlık
Birbırirını kemirdi ..

Gecenin geçti hızı;
Göğün, yerin mavi, mor;
Yaprakların kırmızı
Renkleri açılıyor.

Beynimde bir ürperme;
İçimde cöküntüler.
Bana kendini verme;
Bana yolmuu göster

Gözlerimin önünde
Işıklar beliriyor,
Gönüllediğin günde
Aşıkın deliriyor.

Çözdü Bağını kafam,
Saçını yola yola.
Geç anladığın adam
Yanmıştır geçmiş ola!..

Mustafa Seyit

Balıkesirde Cümhuriyet Bayramı Nasıl Geçti?

Bunun cevabını vermek pek kolay olmıyacaktır. Çünkü Balıkesir Halkının yüksek coşkunluğu ve Cümhuriyete olan sarsılmaz bağlılığı basit bir şekilde ifadelendirilemez.

Yalnız diyebilirizki, Balikesir şimdiye kadar manası ve şuuru bu kadar derin ve samimiyeti bu derece aşkın bir bayram yapmamıştır. On binlerce şehirli ve binlerce köylü, Erkek, kadın, aynı menbadan aldıkları sevinç ve coşkunluklarını aynı millî gaye için duydular ve duyurdular.

Gördüğümüz eşsiz manzara Milletin Cümhuriyete, Cümhuriyetin de millete lâyık olduğunu isbat etmiştir. Cümhuriyet bayramı bütün manasile bir millet bayramı olmuştur.

Balıkesir halkı büyük Reisi Cümhurunu ve milletin saadeti için çalışanları sayğı ve şükran ile andı.

Millet bu hususta ilhamını yalnız kendi vicdanından ve kendi millî şuurundan almıştı. Dün ile bu günü ölçmüş ve bu günün değerini daha eyi kavramıştır.

Onuncu cumhuriyet yılı bayramı; Cümhuriyetin Türk vatanında Türk milleti için ebedileşmiş olduğunu gösteren bir hadise olmuştur.

Birinci Gün

İstisnasız olarak hemen bütün Balıkesir halkı bayram sabahına kadar hazırlıkta devam etti. Dükkânların çoğu kapanmadı, Şehrin faaliyeti sabaha kadar durmadı bilakis arttı.

Sabah saat dokuza doğru herkes geyinmiş, göğüslerini Halk Fırkasının bayrakları ve cümhüriyet madalyelerile süslemiş bir halde cümhüriyet meydanına akın ediyordu.

Saat dokuz buçukta herkes, her cümhuriyetçi yurttaş, yanî bütün memleket halkı orada idi. Köylerden şehire başlamış olan akın şehrin bütün yollarını doldurmuştu. O gün hava güzel güneşli idi. Anlaşılıyorki tabiat bizdendi.

Gazi söylüyor, Millet dinliyor.

Halkevine , İstasyona , Askerî mahfele , İdman yurduna konulan radyolar açıldi. Ankara ğibi; Türkiyenin her şehri gibi; Balıkesirlilerde heyecanla Gaziyi bekliyor. Gazi millet meclisinde.. Gazi yolda.. Gazi Ankaranın cümhuriyet meydanında. Oranın yaşa seslerini, alkışlarını tekrarlıyoruz.

Gazi söylüyor.. Cümhuriyetin millete milletin Cümhuriyete olan bağlılığının timsali Ankara Cümhuriyet meydanında Cümhuriyet için konuşuyor.

Ah, bu Ankaralılar . Alkışlarile, coşkunluklarile Gazinin sözlerini inkitaa uğratarak bizim dinleyiş hissimizi son haddine çıkariyorlar. Fakat millet kulağı-

la olmadığı zaman kalbile dinlemesini de bilir. Bizde böyle yaptık. Gaziyi mümkün oldukça kulağımızla olmadığı zaman da kalbimizle dinledik.

Geçit Resmi

Nutuk bitti alkış sadası kesildi. On binlerce yurttaş sesi dalga dalga dagları aaştı. Marşlar milletçe söylendi milletçe dinlendi.

Ordu kendine has heybetle geçti. Türk askeri bir defa daha taktirlere gark edildi. Mektepler, Cümhüriyetin yeni sahipleri olan neslin gururunu hakkile ifadelendirerek geçtiler. Hele küçük mektep lilerin geçişi ve iki mektebin kıyafet temsilleri çok alkış topladı. Cemiyetler yürüdü Sonra: Başta Türk bayrağı, ardında Cümhuriyet Halk Fırkasının altı oklu bayrağı daha ardında İMTİYAZSIZ, SINIFSIZ halk kütlesi bu güne kadar görül memiş medeni bir intizam, vakarlı bir yürüyüşle geçit kafilesini tamamlıyarak ve ona taşkın bir heybet katarak şehrin en büyük hükûmet reisini selâmlayarak yürüdü ve geçit resmi hükûmet önünde ayni intizamla dağıldı.

O gün akşamakadar hak eğlendi; kürsüler önüde toplanarak hatiplerin heyecanlı nutuklarını dinledi gece fener alaylarının cuş ve huruşunu hava fişeklerinin cazip renkleri artıyordu.

Ziyafet

Akşam valı bey tarafından vali konağında elli kişilik bir ziyafet verildi. Cümhuriyetin şerefine ve Cümhuriyetin korucusu şerefine kadeh tutuldu.

Halkevi cümhnriyet balosu

Saat on buçukta başlıyan balo sabahin beşine kadar sürdü. Balo çok güzel, çok nezih oldu. O gece Cümhuriyeti bayramına, balo hakikaten en yüksek bir ifade vermişti,

---

İkinci gün

Toprak alma merasimi

Saat üçte , Cümhuriyetin kutlulandığı meydan bir gün evvel olduğu gibi ayni kalabalık ve ayni samimi duygulu yurttaşlarla dolup taşmıştı. İstiklâl ve cümhuriyet marşlarından sonra Halkevi reisi Esat Âdil bey Cümhuriyet halk fırkası kürsüsüne ilerledi . Belli ki heyecanlı ve fazla duygulu idi. Esat Âdil beyin mutadı üzere irticalen söylediği bu nutuk yer yer alkışlandı. Bu nutkun zaptedilen bazı parçalrını yazıyoruz :

«Yurttaşlar ; hangi milletin vatanperverlik tarihinde ve edebiyatında bu kadar manası derin ve ulvi bir hadiseye vücut verilmiştir! Cümhuriyet Halk Fırkası; samimiyeti ve yüksekliği ölçülemiyecek kadar şümullü olan bu şükran ve minnet sembolünü düşünüp bulmakla millî duygunun en yüksek bir nümunesini yaratmış oluyor.»

"Büyük Gazi ! sen vatanın bir karış toprağının bile feda edilmiyeceğini millî şuurumuza ilham etmiştin . Biz onun bir zerresini bile vermemek için canımızı feda etmiştik. Her zerresi için damarlarımızın bütün kanını boşaltmıştık .

" Bu gün bu millet sana o vatandan bir avuç toprak yolluyor. Ve her zerresine şükran ve minnetlerini katarak onu sana armagan ediyor.„

Heyet toprak alınacak yere kadar yürüdü. Atlas torbaya evvelâ Vali bey, sonra Fırka , Belediye ve Halkevi reisleri ; malûl bir gazi; üç mektebin en yaşlı talebeleri birer avuç toprak koydular.

Bu ulvi manzara herkesin gözlerini yaşartmıştı .

Saat dörtte Ortamektep Maarif sinemasında gece Halkevi ve Muallim mektebi kendi salonlarında müsamerelerini verdiler. Fener alayları bütün şehri gezdi.

Üçüncü gün

Bayramın son günü diğer günlerin heyecan ve coşgunluğunun mahsalası olmuştu. Herkes sergilere koşuyor , müsamerelere gidiyordu. Gece Halk fırkasının tertip ettiği fener alayı tasviri güç bir hadise idi. Okadar güzel ve o derece eğlenceli oldu. Bayramın bitmesini kimse istemiyordu, sanki onu uzatmak için her kes bir çare düşünüyordu.

Müsamereler

HALKEVİ: Halkevi Temsil şübesi ikinci gece müsameresini verdi. Salonun istiabını aşan kalabalık içinde şehirli ve köylü kaynaşmış bir halde idi. Cümhuriyet marşından sonra halkevi reisi ve baş muharririmizEsat Âdil bey bir konferans verdi. Konferans halkın coşkun tezahürlerini ve alkışları ile karşılandı. Sonra müsamere başladı Halkevi temsil grubunun muvaffakiyeti emsalsiz oldu. Başlarında kıymetli reisleri Feyzi bey olduğu halde hemen hepsi yüksek bir sanat kudreti gösterdiler ve çok alkışlandılar.

Halkevi ikinci temsili fazla tahacümü göz önünde tutarak Maarif sinamasında verdi O gece beş yüz keşilik salonda belki bin kişi vardı.

Orta Mektep

Orta mektep temsillerini gündüz maarif sinemasında verdi. Değerli müdürlerinin dikkati ve Fevzi beyin rejisörlügü altında çalışan bu genç mektepliler temsillerini çok büyük muvaffakıyetle başardılar, halkın heyecanını artırdılar.

Lise ve muallim mektebi

İkinci ve üçüncü gece Lise ve Muallim Mektebi talebesi temsillerini kendi tiyatro salonlarında verdiler. Bu mektep de ayni sanat kudretile cümhuriyetin manasındaki yüksekliği ve heyecanı ifadelendirdiler.

Müsamereleri dört bine yakın halk seyretti . Bunun yarısını köylüler teşkil ediyordu.

KAYNAK; Bütün bu değerli gençleri tebrik ve taktir etmekle büyük bir zevk duyar.

Konferans ve Nutuklar

Gerek müsamerelerden önce verilen konferanslar, gerek Cümhuriyet halk fırkası halk kürsülerinde irat edilen nutuklar bayramın hususiyetini en çok arttıran hâdiseler oldu. Konferanlar, Esat Âdil bey, Kız orta metebi müdürü Fuat bey, Doktor Raif bey, Vehbi Evinç bey, Orta mektep müdürü Ahmet Tevfik beyler tarafından verildi. Nutuklar, Belediye Reisi Naci bey, Doktor Kâmil bey Müddei umumi muavini Hilmi bey, Avkat Rifat bey, Muallim Kâmil bey, Muallim Mükerrem Kâmil hanım, Muallim Samime hanım ve daha bir çok değerli yurtdaşlar tarafından söylendi . Halk kürsülerinde bilhassa Belediye önündeki çok kalabalık görüldü·

Açılmalar

Bayramın üçüncü günü bir çok açılma merasimi yapldı. Bunların en mühimi Balıa- Çanakkale yolunun açıllşı oldu. Vali beyin reisliği altında bir heyet yolun başlangıcında ve vilâyet hududunda merasim ile yolu açtı. iki yerede taklar kurulmuştu. Ayni gün beşkadar ilk mektebin açılması yapıldı.

Şehrin tenviratı ve taklar

İddaa edildiğine göre Garbi Anadoluda ve bittabi Ankara ve İstanbul hariç bütün türkiyede en eyi donatılan şehir Balıkesirdir. Biz de bu ittiaya iştirak ediyoruz. Hakikaten Balıkesir bir gelin gibi süslenmiş ve aydınlatılmıştı, En fakir yurtdaş hiç olmazsa kapusuna ve pençeresinin önüne bir bayrak, beş on yeşil dal ve bir fener asmıştı. Hükûmet meydanı Halk Fırkası, Halkevi, kuvayi milliye caddesi ve Belediye eşsiz bir güzelliğe bürünmüştü. Şehrin muhtelif yerlerine kurulan onaltı takın hepside ayrı ayrı güzeldi. Müskiratçı Osman bey ismindeki bir yurttaş mazasının önüne büyük bir tak kurmak suretile heyecanını ifadelendirmişti.

Sındırğıda

Sındırğı, [Kaynak]

Bayram Sındırğıda pek çok ihtişamlı geçti her gün geceli gündüzlü Cumhuriyet meydanımız meramsi görmeğe gelen köylülerimizle dolu kalmıştır. Sındırğı han ve saire bil'umum misafirlerle tamamen doluyor. Geceleri şehir baştan başa renk ve ziva denizi gibi parlıyor. Bizim patlayan türlü havai fişeklerimiz pek boldu. her gece Cümhuriyet meydanında beş hususi kimse mütemadiyen bunları ateşlemektedir.

Sındırğının iki ilk mektebi meydanın iki köşesinde geceli gündüzlü mütemadiyen milli piyesler oynamaktadırlar. Her akşam üç döt saat uzak köylerden köylüler yürüyüş kol nizamile davullarile dolaşıyor..

Milli oyuncu kıyafetinde ve her köylü kafile önünde yapma develerle kaza Cumhuriyet meydanına geliyor ve sabahlara kadar eğlencelerimize devam ediyoruz. Nutuklar ve konferanslar pek çok ateşin oldu. Kaymakam bey nutuklarında hükûmeti cümhuriyemizin şefkatli lisanile halkı en çok okşadılar. İlk mektep baş muallimlerinden Hıfzı bey eskiyi yeniden ayıit eden kuvvetli eserleri birer birer sayarak cümhuriyetin yüksek yaratıcı vasıflarını halka çok beliğ bir lisanla anlattı.

Fırkadan bir zat Cümhuriyetin yüksek ve çok aşikâr fazailinden deliller sert ederek ve Cümhuriyetin yetiştirdiği ilim ordusunun her fırsatta çok farklı aleniyetlerle parlayan yükselişlerden bahsederek eski devirle yeni genç Cümhuriyet dvri eserlerini el ile tutulacak kadar tecessüm ettirmişler ve büyük halk yığınlarına çok özlü ve sokulgan lisanile okadar hulûl etmitir ki bu tatlı dili halk adeta hafızasının bütün süpaplarını açarak emmiştir. Fıkknın hatibi kıyafetlere de hitap ederek eski kadınla yenin kadını gözleri önünde tecessüm ettirmiş ve en nihayet kadınlara Cümhuriyet neslinin öz anaları diye gaşi eden ve titreten bir lisanla bağırarak:

(Gazi Cümhuriyet Türk gencine emanet etti. Cümhuriyette; Türk gencinin yetişmesini sizlerden, büyük Türk analarından bekliyor) diye sözlerine vakur yaşa sadalarile hitam vermiştir. Mektepli yavruların teganni ve hitabeleri saatlerce tatlı tatlı dinlenmiş ve dört bin kişilik kadınlı erkekli büyük bir kafile şehri banbolarla baştan başa dolaşmışlardır.

Sındırgının çok eski devirleri yaşamış olan doksanlık ihtiyarları bu çok canlı ve müthiş hamlenin parlak akınları yüce eserleri karşısında sevinçten ağlamışlardır. Sındırgı üç gün içinde coştu, bağırdı, feryat etti sevindi ve hareketin yüksek şumulile adeta sabahı yekpare bir can haline getirdi bütün bütün fevkalâdelikler arasında hiç bir vukuat olmamıştır.

Yıl: 1 İkinci teşrin 933 Sayı: 10

Bir rica

"Kaynak„ gelecek sayısiyle birinci yılını bitirmiş olacaktır.

Abona bedellerini henüz göndermemiş olan okurlarımızın bu ay içinde hesaplarını kapatmaları icap etmektedir.

Bu hususun teminini kendilerinden rica ederiz .

Her ayın
19 zunda çıkar.

15

KURUŞ

TÜRK TARİ